

Jenni Rinta-Piirto

Eläinten hyvinvoinnin tuki isokyröläisten viljelijöiden silmin

Opinnäytetyö

Kevät 2012

Maa- ja metsätalouden yksikkö

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Kotieläintuotanto

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ

Koulutusyksikkö: Maa- ja metsätalouden yksikkö
Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto: Kotieläintuotanto

Tekijä: Jenni Rinta-Piirto

Työn nimi: Isokyröläisten viljelijöiden näkemyksiä eläinten hyvinvoinnin tuesta

Ohjaaja: Jyrki Rajakorpi ja Teija Rönkä

Vuosi: 2012 Sivumäärä: 51 Liitteiden lukumäärä: 1

Kotieläintuotannossa eläinten hyvinvointi on tärkeässä osassa. Siihen kiinnitetään nykyään paljon huomiota ja viljelijät ovat valmiita panostamaan hyvinvointiin enemmän. Kuluttajia kiinnostavat tuotantoeläinten olosuhteet ja kohtelu. Tosiasia on, että hyvinvoiva eläin tuottaa paremmin.

Eläinten hyvinvoinnin tuki on EU-osarahoitteinen tuki, joka kuuluu Manner-Suomen kehittämisohjelmaan. Hyvinvointituen tarkoituksena on edistää nautojen ja sikojen hyvinvointia. Eläinten hyvinvointiin panostaminen on myös tärkeä markkinointikeino. Hyvinvoinnin tukea voivat hakea kaikki nauta- ja sikatilat. Hyvinvointituki muodostuu perusehdoista ja valittavista lisäehdoista.

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Isonkyrön kunnan kanssa. Työn tarkoituksena oli selvittää isokyröläisten, tukea hakeneiden viljelijöiden mielipiteitä ja kokemuksia hyvinvointituesta. Tutkimuksen mukaan tukea hakeneet viljelijät suhtautuvat myönteisesti tukeen. Hakijoiden tärkein syy tuen hakemiseen on euromääräinen tukisumma. Suurin osa hakijoista on tehnyt tukeen vaadittavat toimenpiteet ennen tukeen sitoutumista.

Asiasanat: maatalouspolitiikka, hyvinvointi, tuotantoeläimet

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS ABSTRACT

Faculty: Ilmajoki School of Agriculture and Forestry
Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises
Specialisation: Domestic Animal Management

Author/s: Jenni Rinta-Piirto

Title of the thesis: The support of animal's welfare from perspective of the farmers of Isokyrö

Tutor/s: Jyrki Rajakorpi and Teija Rönkä

Year: 2012   Number of pages: 51   Number of appendices:1

Animal welfare affects domestic animal production. Farmers must pay more attention to animal welfare because consumers are more interested in domestic animal production.

Animal welfare support is paid by European Union and Finland. Money of grant is 17,5 million Euros. European Union pays 28 % and Finland 72 % of grant. Stock farmers and farmers who have pigs can apply grant. Farmers must choose basic terms and 0-2 extra terms.

The research was made in co-ordination with Isokyrö municipality. The research's function was find out why local farmers are applied animal welfare grant, what terms they are chosen and does they have something to improve on grant and grant conditions.

Farmers had applied grant because of money. Farmers have built new space recent years so they have no use for construct. Almost every farm has made sure that animal welfare is fine without supporting. Animal welfare grant is easy way to earn money if farm has animal welfare OK. Farmers had plenty of ideas how animal welfare grant man can change.

Keywords: Animal welfare, Agriculture policy

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS.....	4
KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET.....	7
1 JOHDANTO.....	8
1.1 Tutkimuksen tausta.....	8
1.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	8
2 MAATALOUSPOLITIikka.....	9
2.1 Yhteinen maatalouspolitiikka.....	9
2.2 Kansallinen maatalouspolitiikka.....	11
3 TÄYDENTÄVÄT EHDOT.....	12
3.1 Yleistä.....	12
3.2 Ehtojen jako.....	12
4 MANNER-SUOMEN KEHITTÄMISOHJELMA.....	14
4.1 Yleistä.....	14
4.2 Toimintalinjat.....	14
5 ELÄINTEN HYVINVOINTI.....	16
5.1 Yleistä eläinten hyvinvoinnista.....	16
5.2 Naudan hyvinvointi.....	16
5.2.1 Naudan käyttäytyminen.....	16
5.2.2 Naudan hoito.....	17
5.2.3 Eläimen pitopaikka.....	18
5.2.4 Naudan terveydenhoito.....	20
5.3 Sikojen hyvinvointi.....	20
5.3.1 Sikojen käyttäytyminen.....	20
5.3.2 Pitopaikkavaatimukset.....	21
5.3.3 Sikojen hoito.....	23
5.3.4 Sikojen terveydenhoito.....	23

6 ELÄINTEN HYVINVOINNIN TUKI	24
6.1 Yleistä	24
6.2 Tuen hakeminen, määrä ja maksaminen	25
6.3 Yleiset vaatimukset	27
6.4 Perusehdot.....	27
6.4.1 Terveysthuoltoon liittyvät perusehdot	27
6.4.2 Eläinten ruokinta ja hoito.....	29
6.4.3 Toimintahäiriöihin varautuminen	30
6.5 Lisäehdot	30
6.5.1 Yleistä	30
6.5.2 Palontorjunta- ja pelastussuunnitelma	31
6.5.3 Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen	32
6.5.4 Kytettyjen nautojen pito-olosuhteiden parantaminen.....	33
6.5.5 Vähintään 6 kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen	34
6.5.6 Nautojen laidunnus kasvukaudella ja jaloittelu talvikaudella	34
6.5.7 Nautojen hoito-, sairaus- ja poikimakarsinat	35
6.5.8 Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden laidunnus tai jaloittelu	36
6.5.9 Emakoiden ja ensikoiden tiineytys	36
6.5.10 Tiineytettyjen sikojen tila- ja makuupaikkavaatimukset	36
6.5.11 Emakoiden vapaa porsiminen.....	37
6.5.12 Sikojen sairaskarsinat	37
6.5.13 Sikojen karsinaolosuhteiden parantaminen.....	38
6.6 Hyvinvointituen valvonta	38
7 KOTIELÄINTILOJEN HAASTATTELUT	40
7.1 Tausta	40
7.2 Haastatteluiden tulokset.....	40
7.2.1 Hyvinvointituen hakeminen ja tuen hakuperusteiden selkeys	40
7.2.2 Toimenpiteiden toteutus omalla tilalla	41
7.2.3 Lisätoimenpiteiden käyttökelpoisuus.....	41
7.2.4 Eläinten hyvinvointiin panostaminen ilman tukea.....	42
7.2.5 Tuen vastaavuus odotuksiin ja tuen hakeminen jatkossa	42
7.2.6 Työn määrä ja henkinen kuormitus	42

7.2.7 Hyvinvointituen parannusehdotuksia	43
7.2.8 Kotieläintuotannon imagon parantaminen.....	43
8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	45
LÄHTEET.....	48

KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET

ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
ETT ry	Eläntautien torjuntayhdistys ry
ETU	Kansallinen eläinten terveydenhuolto
Evira	Elintarviketurvallisuusvirasto
EU	Euroopan Unioni
EY	Eläinyksikkö
Mavi	Maaseutuvirasto
Naseva	Nautojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä
Sikava	Sikatilojen terveystilarekisteri

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Eläinten hyvinvointituki on tarkoitettu nauta- ja sikatiloille. Tuen tavoitteena on edistää eläinten hyvinvointia ja parantaa elintarvikkeiden laatua sekä taloudellista tulosta. Tila sitoutuu tukeen viideksi vuodeksi kerrallaan. Seuraava ohjelmakausi alkaa vuonna 2014. Tila voi valita perusehdot sekä lisäehdoista 0-2 toteutettavaa ehtoa. Eläinten hyvinvoinnin tukea tulisi kehittää tuottajan näkökulmasta vastaamaan paremmin tuotantoeläinten hyvinvointia. Hyvinvoinnin tuen tulisi tulevaisuudessa kannustaa kotieläintiloja parantamaan eläinten hyvinvointia. Hyvinvoinnin tukea hakeneita tiloja on ohjelmakaudella 2007-2011 17 kpl.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää isokyröläisten, tukea hakeneiden tilojen näkemyksiä hyvinvoinnin tuesta. Hyvinvoinnin tuki on melko uusi tuki, joten tarkoituksena oli myös selvittää tilojen kokemuksia tuesta ja parannusehdotuksia tukeen liittyen. Tutkimus tehtiin haastatteluilla. Haastattelut tehtiin puhelimitse ja tilakäynneillä. Kysymykset koskivat tuen hakua ja haettujen tukiehtojen sopivuutta ja soveltuvuutta omalle tilalle sekä parannuksia tukiehtoihin.

2 MAATALOUSPOLITIikka

2.1 Yhteinen maatalouspolitiikka

Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteena on maaseutualueiden elinvoimaisuuden lisääminen. Poliitiikan keskeisiä tehtäviä ovat tuotannonhallinta, markkinoiden sääntely, käytettävissä olevien voimavarojen määrittely ja maaseudun kehitys. Maatalouspolitiikan tarkoituksena on kehittää Unionin maataloustuotantoa tasapainoisella, eläimet ja ympäristön huomioimalla tavalla. Maatalouspolitiikka on kattavin politiikka Euroopan unionissa. Se on vienyt valtaosan unionin budjetista. Maatalouden osuus on 34 % kaudella 2007-2013. (Maatalous ja kalastus, ei päiväystä.)

Yhteisessä maatalouspolitiikassa painotetaan maataloustuotteiden tuotantoa markkinoiden tarpeiden mukaan ja viljelijöiden asemaa yrittäjinä. Maataloustuotteiden hintoja on alennettu maailmanmarkkinahintoja vastaaviksi ja suoraa tulotukea maksamalla pyritty ylläpitämään viljelijöiden tulotaso. Maataloustuotteiden perustuotanto on pyritty varmistamaan elintarviketurvallisuutta, ympäristönsuojelua ja eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamisella. Maatalouspolitiikka päätettiin uudistaa vuonna 2003, jolloin luotiin suorien tukien järjestelmä. Suorien tukien eli tuotannosta irrotettujen tukien keskeinen osa on tilatukijärjestelmä. Siihen sisällytettiin suurin osa EU:n kokonaan rahoittamista peltokasvi- ja eläintuista. Päätukihaussa vuonna 2006 viljelijälle muodostettiin tukioikeuksia, jotka muodostuivat hänen ilmoittaman pellon ja pysyvän laitumen alan perusteella. Suomessa otettiin käyttöön ns. yhdistelmämalli, jossa tilatuen määrä perustuu pääosin alueen keskimääräiseen tukeen ja osittain viljelijän aiempiin tukimääriin. Aikaisempiin tukimääriin perustuva tuen osa poistetaan asteittain ja se liitetään osaksi alueen keskimääräistä tukea. Suoria tulotukia ovat tilatuki ja tuotantosidonnaiset tuet. Tuotantosidonnaisia tukia ovat eläinpalkkiot. EU:n osittain rahoittamia tukia ovat luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki. (EU:n yhteinen maatalouspolitiikka, ei päiväystä.)

Yhdistelmämallissa viljelijän tukiosuus muodostuu alueellisesta tasatukiosasta ja tilakohtaisesta lisäosasta. Tasatukiosan määrä perustuu alueen aiempaan tuotantorakenteeseen. Tilakohtaisen lisäosaan on sisällytetty maitopalkkio, sonni- ja härkäpalkkio sekä tärkkelysperunan tuotantoon sitoutumatonta tukea. Maitopalkkio sisällytettiin 100 %, sonni- ja härkäpalkkiota 30 %, tärkkelysperunan EU-tuen kokonaismäärästä 16 %. Lisäosia maksetaan vuosina 2006-2015. Lisäosien taso on ollut vuosina 2006-2010 100 %. Lisäosien taso on vuosina 2011-2013 70 % ja vuosina 2014-2015 35 %. Kaikkien tukioikeuksien tasatukiosuuksien arvo suhteessa lisäosien alenemaan asteittain nousee. Jokaisella tukialueella on kaikkien tukioikeuksien arvo samansuuruinen siirtymävaiheen jälkeen, vuonna 2019. (Tilakijärjestelmä 2010.)

Unionin alueella on mahdollista soveltaa myös erilaisia maatalouden rakennepoliittisia tukijärjestelmiä. Rakennetukijärjestelmiä ohjaavat EU:n säädökset ja valtiontuen rajat. Jäsenmaat valitsevat tarpeisiinsa sopivat tukijärjestelmät. Osa tuista on EU:n osarahoitteisia. Osa säädöksistä koskee vain kansallisesti rahoitettavaa tukea. Jäsenmaat voivat valita sopivat tukijärjestelmät. Esimerkiksi Suomessa rakennetuista rahoitetaan kaudella 2007-2013 van nuoren viljelijän tuen avustusosa sekä biokaasulaitokset ja lypsy- ja lihakarjatalouden rakennusinvestoinnit. (Tilakijärjestelmä 2010.)

Yhteiseen maatalouspolitiikkaan kuuluu myös maaseudun kehittämispolitiikka. Kehittämispolitiikalla pyritään vähentämään alueiden välisiä kehityseroja ja edistämään elinvoimaista maaseutua. Rakennerahastot rahoittavat taantuvien ja heikoin kehittyvien alueiden alue- ja rakennepoliittisia toimia. Kehittämistoimien avulla tuetaan kaikkien EU:n maaseutualueiden työllisyyttä ja elinkeinoelämää sekä laajempia taloudellisia ja sosiaalisia olosuhteita. (EU:n maaseutupolitiikka Suomessa.) Maaseudun kehittämispolitiikka korostaa 2007-2013 ohjelmakaudella maa- ja metsätalouden kilpailukyvyn parantamista, eläinten hyvinvointia ja terveyttä, elintarvikkeiden turvallisuutta ja elämän- ja ympäristön laadun parantamista. Myös investointeihin kannustaminen sekä osaamisen ja innovaatioiden edistäminen ja sitä kautta alueiden kehityserojen vähentäminen ja heikompien alueiden kehittyneisyyttä pyritään lisäämään. (EU:n yhteinen maatalouspolitiikka, ei päivitystä.)

Yhteisen maatalouspolitiikan perusasiat ns. markkinajärjestelyasetuksessa sekä yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukia koskevat säännöt on päättänyt Euroopan yhteisö. Komission tehtävä on markkinoiden yksityiskohtainen hallinnointi. Hallinnointi tapahtuu komiteassa, jossa ovat edustettuina jäsenmaiden asiantuntijat ja komissio. Maatalousneuvostoon kuuluvat kaikkien jäsenmaiden maatalousministerit. Maatalousneuvosto päättää yhteisen maatalouspolitiikan säännöistä komission ehdotuksesta yhteispäätösmenettelyllä Euroopan parlamentin kanssa. Neuvosto päättää komission esityksen perusteella hinnoista, maksuista, tuista ja määrällisistä rajoitteista. Jokainen jäsenmaa valmistelee omat kansalliset ohjelmaesitykset komissiolle. (Maatalouspolitiikan päätöksenteko 2011.)

2.2 Kansallinen maatalouspolitiikka

Kansallisten tukien tarkoitus on täydentää yhteisen maatalouspolitiikan tukimuotoja. Jokaisella jäsenmaalla on mahdollisuus harjoittaa kansallista maatalouspolitiikkaa. Kansallinen tukijärjestelmä muodostuu Etelä-Suomen kansallisesta tuesta, pohjoisesta tuesta ja luonnonhaittakorvauksen kansallisesta lisäosasta. Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksessa jäsenmaille jätettiin mahdollisuus päättää valittavan tukijärjestelmän mallista, käyttöönottovuodesta sekä tuotantosidonnaisista tuista. Luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki ovat ohjelmaperusteisia tukia. Ne perustuvat Suomen esittämään ohjelmaan, jonka komissio on hyväksynyt. Komissiolle tehtävät ohjelmaesitykset valmistellaan kansallisissa työryhmissä. Maaseudun kehittämistä koskevat asetukset ohjaavat ohjelman valmistelua. Kansallisten tukien jokavuotisen valmistelun tavoitteena on sovittaa kansallisen tuen yksikkötuen tasot siten, että lopputulos on mahdollisimman tasapuolinen eri alueiden ja tuotantosuuntien kesken. Lopputuloksen on huomioitava tukijärjestelmäkokonaisuus, komission päätösrajoitteet sekä käytettävissä oleva kansallisen tuen määräraha. Kansallisten tukien maksaminen edellyttää komission hyväksyntää. Komissiolle osoitettavista ohjelmaesityksistä neuvotellaan maataloustuottajien keskusjärjestöjen kanssa. (Yhteisen maatalouspolitiikan tukimuotoja täydennetään kansallisilla tuilla, ei päiväystä.)

3 TÄYDENTÄVÄT EHDOT

3.1 Yleistä

Täydentävien ehtojen tarkoituksena on, että tuotannon ulkopuolelle jäävät pellot pysyvät viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa. Ehtojen tarkoituksena on myös, että pysyvät laitumet säilyvät avoimina, ravinnepestöjä vesistöihin välitetään ja luonnon monimuotoisuutta ylläpidetään. Ehtojen noudattaminen on vaatimuksena useimpiin viljelijätukien vaatimuksena. Ehdot sisältävät kansanterveyteen ja eläinten sekä kasvien terveyteen liittyviä vaatimuksia. Täydentävien ehtojen tavoitteena on lisätä kuluttajien luottamuksen lisääminen maataloutta kohtaan sekä edistää elintarvikkeiden turvallisuutta ja hyvinvointia. Täydentävien ehtojen noudattaminen on edellytyksenä EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien sekä muutamien kansallisten tukien saamiseen. Tukihakemuksen jättäneen viljelijän täytyy noudattaa täydentäviä ehtoja koko kalenterivuoden ajan. Ehdot koskevat tukea hakeneen viljelijän kaikkea viljelysmaata, vaikka kaikille lohkoille ei tukea hakisikaan. Täydentävät ehdot muodostuvat kolmesta vaatimuksesta: hyvän maatalouden ja ympäristövaatimuksista sekä lakisääteisistä hoitovaatimuksista, jotka liittyvät ympäristöön, eläinten, kasvien ja kansanterveyteen sekä eläinten hyvinvointiin. Hyvän maatalouden ja ympäristön lakisääteisten vaatimusten toimeenpanosta vastaa Maaseutuvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa eläinten ja kasvien terveyden, kansanterveyden sekä eläinten hyvinvointiin liittyvien lakisääteisten hoitovaatimusten toimeenpanosta. (Hakuopas 2011, 68.)

3.2 Ehtojen jako

Täydentävät ehdot jaotellaan hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksiin sekä lakisääteisiin hoitovaatimuksiin. Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksiin kuuluvat viljelykiertovaatimus, viljelyn pellon hoitovaatimukset sekä ympäristöstä huolehtiminen erilaisten toimenpiteiden avulla. Lakisääteiset hoitovaatimukset liittyvät ympäristöön, eläinten ja kasvien terveyteen, kansanterveyteen sekä eläin-

ten hyvinvointiin. Tähän kategoriaan kuuluvat eläinten merkintä ja rekisteröinti, luonnonsuojelu, kasvinsuojeluaineiden käyttö, rehut sekä kotieläintilojen tuotantohygienia ja eläintautien torjunta. (Hakuopas 2011, 69-80.)

4 MANNER-SUOMEN KEHITTÄMISOHJELMA

4.1 Yleistä

Manner-Suomen kehittämisstrategia on suunniteltu vuosille 2007-2013. Strategia on jaettu kahteen alueelliseen kehittämisohjelmaan: Ahvenanmaan ja Manner-Suomen kehittämisohjelmaan. Ohjelman perustana on maaseutuverkosto, jonka muodostavat Manner-Suomen ja Ahvenanmaan kehittämisohjelmat. Maaseutuverkosto tuottaa verkostolle erilaisia palveluita. Maaseutuverkostoyksikkö ylläpitää ja kehittää maaseudun toimijoiden yhteistyötä ja tiedottaa ohjelmasta ja sen tuloksista. Ohjelmaan on linjattu maaseudun kehittämiseen tarkoitettuja toimenpiteitä. Ohjelman pääasioita ovat maa- ja metsätalouden harjoittaminen ekologisesti kestäväällä ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla. Ohjelman tavoitteena on myös maaseudun yritystoiminnan ja paikallisen toiminnan tukeminen ja kehittäminen. Maaseudulla jo asuvilla ja maaseudulle muuttaville voidaan taata uusia tulonhankkimistapoja yritystoiminnan kehittämisen avulla. Suurin osa ohjelman rahoituksesta kohdistuu luonnonhaittakorvaukseen ja ympäristötukeen. Rahoituksella pyritään varmistamaan, että Suomen oloissa harjoitetaan maataloutta tulevaisuudessakin ympäristönäkökohdat huomioiden. (Manner-Suomen kehittämisohjelma 2007-2013.)

4.2 Toimintalinjat

Manner-Suomen kehittämisohjelma jakaantuu neljään eri toimintalinjaan. Toimintalinja 1 keskittyy maaseudun kilpailukyvyyn parantamiseen. Tavoitteena on viljelijöiden muiden maaseudun asukkaiden osaamisen ja aineellisen pääoman lisääminen. Toimintalinja 2, johon kuuluu myös eläinten hyvinvoinnin tuki, pyrkii varmistamaan ympäristön kannalta kestävän maatalouden jatkumisen. Tavoitteena on vähentää maataloudesta pinta- ja pohjavesiin, maaperään sekä ilmaan kohdistuvaa kuormitusta ja edistää maaperän hyvän kasvukunnon säilymistä ja luonnon monimuotoisuutta. Toimintalinja 3 tavoittelee maaseudun elinkeinotoiminnan mo-

nipuolistamista ja maaseutualueiden elämänlaadun ylläpitämistä ja parantamista. Tavoitteeseen pyritään työllisyyden ja yrittäjyyden lisäämisellä. Lisäksi panostetaan peruspalveluihin ja kulttuuri- sekä vapaa-aikapalveluihin. Toimintalinjaan 4 kuuluu Leader-toiminta. Paikallinen Leader-toimintaryhmä on rekisteröity maaseudun kehittämisyhdistys. Ryhmä saa käyttöönsä vuosittain tietyn summan, jolla toteutetaan maaseudulla erilaisia hankkeita tietyille kohderyhmille. (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013.)

5 ELÄINTEN HYVINVOINTI

5.1 Yleistä eläinten hyvinvoinnista

Eläinten hyvinvointi koostuu monista asioista. Siihen kuuluvat eläimen terveys, hoito ja eläimen saama ravinto. Hyvinvoinnin määrittelemiseen vaikuttavat aina yhteiskunnassa vallitsevat eettiset ja yhteiskunnalliset käsitykset. Eläinten hyvinvointiin liittyy myös taloudellinen näkökulma. Se on erittäin tärkeä tuotantoeläimillä, koska eläinten hyvinvointi vaikuttaa eläimeen ja tuottajaan. Olosuhdetekijöillä vaikutetaan eläinten hyvinvointiin merkittävästi. Eläinten hoitaja tai omistaja voi vaikuttaa omilla valinnoillaan vallitseviin olosuhteisiin ja samalla parantaa eläinten hyvinvointia. Eläinten hyvinvointiin kannattaa investoida, koska se parantaa eläinten olosuhteita. (Valros, Holma, Saloniemi & Korhonen 2005, 4-17.)

Eläinten hyvinvointiin eivät vaikuta pelkästään siihen tehtävät erilaiset investoinnit. Erittäin tärkeä osa tuotantoeläinten hyvinvointia ovat tuottajan ammattitaito ja asenne. Tuottajan asenne ja asennoituminen vaikuttaa omaan käyttäytymiseen eläimiä kohtaan. Tuottajan tai eläinten hoitajan positiivinen asenne lisää tuottavuutta. Eläinten hoitajan tulisi huomioida myös oma jaksaminen. Jaksaminen vaikuttaa työmotivaatioon ja eläinten hyvinvointiinkin. Hyvinvoiva eläin tuottaa iloa hoitajalleen ja lisää työn mielekkyyttä. Parantunut työmotivaatio johtaa parempaan eläinten hoitoon ja parempiin tuotantotuloksiin. (Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti 2011, 14-15.)

5.2 Naudan hyvinvointi

5.2.1 Naudan käyttäytyminen

Naudat ovat laumaeläimiä. Laumassa on tietty arvojärjestys, jossa korkeampi-arvoiset lehmät dominoivat alemmpi-arvoisia lehmiä. Eri ryhmien sisällä voi olla myös

oma arvojärjestys. Eläimen arvoasemaan vaikuttavat ikä, paino ja aika, jonka eläin ollut laumassa. Sarvelliset lehmät ovat korkeammassa asemassa. Nuoret, pienikokoiset tai juuri karjaan tulleet naudat ovat aina alempiarvoisia. Lauman johtaja on yleensä korkeampiarvoinen eläin. Parsinavetoissa lehmillä on vähän sosiaalista kanssakäymistä. Säännöllisesti ulkoilevilla lehmillä arvojärjestys on selvä ja erilaisia välienselvittelyitä ei tarvita. Harvoin ulkoilevilla naudoilla on usein kahinointia. Arvojärjestyksen ylläpito voi aiheuttaa ongelmia pihatossa. Käytävien on oltava riittävän leveät, jotta eläimet voivat ohittaa toisensa helposti. Dominoivan eläimen kohtaaminen ahtaissa oloissa stressaa alempiarvoista eläintä. (Castren 1997, 85-88.)

Naudat käyttäytyvät samalla tavoin ja samaan aikaan ryhmän muiden eläinten kanssa. Naudat lepäävät ajallisesti puoli vuorokautta ja lepoaikaa vähentää epä-mukava makuualusta tai tilan puute. Vähäisistä makuupaikoista tai – tiloista syntyy kilpailua, jossa ryhmän alempiarvoiset eläimet kärsivät. (Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti 2011, 85-89.)

Vasikat muodostavat laumassa omia alaryhmiä viikon iästä lähtien. Toisten nuorten nautojen seura on vasikoilla tärkeää. Vasikat leikkivät emon kanssa syntymästään lähtien. Leikkimiseen liittyy käyttäytymismalleja, joista vasikka oppii arvojärjestykseen ja paritteluun liittyviä taitoja. Vasikat syövät yleensä yhtä aikaa. Ryhmässä kasvatetut, toisiinsa näköyhteyden saavat vasikat kasvavat paremmin kuin yksin pidetyt. Vasikat ovat uteliaita eläimiä ja ne tutkivat ensimmäisistä päivistä lähtien. (Castren 1997, 105-109.)

5.2.2 Naudan hoito

Naudan on saatava riittävästi sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemää hoitoa. Ruokinnassa on varmistettava, että jokainen eläin saa riittävästi ravintoa. Nautojen hyvinvoinnista tulee huolehtia. Nautaa on kohdeltava rauhallisesti ja eläinten käsittelyssä tulisi hyödyntää lajinomaista käyttäytymistä. Nautaa ei saa vahingoittaa tai käsitellä väkivaltaisesti. Eläintä ei myöskään saa pelotella tai kiihdyttää tarpeettomasti. Nautojen kytkemiseen käytettävän laitteen tai välineen

on oltava oikein säädetty, jotta nauta voi asettua makuulle ja nousta makuulta helposti, syödä, juoda ja hoitaa kehoaan. Kytkemiseen käytettävä laite ei saa vahingoittaa tai kuristaa eläintä. Alle 6 kuukauden ikäistä vasikkaa ei saa pitää kytkettynä kuin tilapäisesti. (Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396.)

Eläinsuojelusäädösten mukaan kytkettyinä pidettävät naudat ja hiehot, jotka kasvatetaan maidontuotantoa varten, on päästettävä jaloittelemaan vähintään 60 päivänä laitumelle tai muuhun jaloittelutilaan. Jaloittelumahdollisuus purkaa lehmien talviruokintakauden liikunnantarvetta ja mahdollistaa lajityypille ominaista käyttäytymistä. Jos jaloittelu tehdään ulkoilmassa, se lisää virikkeitä ja mahdollistaa lajityypillisen laidunnuskäyttäytymisen. (Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti 2011, 85-86.)

5.2.3 Eläimen pitopaikka

Naudan pitopaikan tulisi olla riittävän tilava, valoisa, puhdas, suojaava ja turvallinen. Pitopaikan tulisi ottaa huomioon eläimen luontaiset tarpeet. Nautojen on voitava levätä ja seistä luonnollisessa asennossa sekä liikkua ja nousta makuulta luonnollisella tavalla. Makuupaikkoja on oltava riittävästi, että kaikki eläimet voivat halutessaan asettua makuulle yhtä aikaa. Pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan sekä suojata kylmyydeltä, liialliselta lämmöltä ja kosteudelta. Pitopaikka sekä sen rakenteet ja laitteet on suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että se on eläimille turvallinen paikka ja paikan palovaara ja eläinten karkaaminen on mahdollisimman vähäistä. Naudat on voitava poistaa nopeasti pitopaikasta hätätilanteessa. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta 2011, 4-9.)

Pitopaikassa pitää olla riittävä ilmanvaihto. Ilmavaihdon tehtävänä on huolehtia siitä, etteivät pöly, kosteus, kaasut ja veto vaaranna eläimen hyvinvointia. Pitopaikassa ei saa esiintyä jatkuvaa, eläintä häiritsevää melua. Valaistuksen tulee olla eläimelle sopiva ja eläinten hoitamiseen riittävä. Lattian ei saa olla liukas ja se on voitava pitää puhtaana riittävällä kuivikemäärällä. Rako-, ritilä- tai muussa rei'itettyssä lattiassa olevien aukkojen on oltava sellaiset, että naudat eivät

tartu kiinni. Eläimille on oltava makuupaikat, joille kaikki eläimet voivat asettua yhtä aikaa makuulle. Makuualue on tarvittaessa kuivitettava. Pitopaikan rakenteet, varusteet ja laitteet on pidettävä hyvässä kunnossa ja puhtaina, jotta ne eivät vahingoita tai vaaranna nautojen terveyttä. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta 2011, 4-9.)

Parsinavetassa parren on oltava riittävän pitkä ja leveä. Naudan on voitava seistä ja maata tasaisella alueella. Kytkevänsä olevan naudnan parren etuosan on oltava kiinteäpohjainen. Parret erotetaan parrenerottajalla ja sen on oltava irrotettavissa. Pihatossa nautojen kulkuväylien ja jaloittelalueiden on oltava sellaisia, että sosiaalisesta arvojärjestyksestä aiheutuvia käyttäytymisongelmia ei aiheudu. Pihatos-
sa kaikkien nautojen on päästävä syömään yhtä aikaa, jos rehua ei ole jatkuvasti tarjolla. (Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta 10.6.2010/592.)

Ulkotarhan tai laitumen maapohjan on oltava sellainen, etteivät naudat vahingoita itseään. Laitumella olevien eläinten tulee päästä riittävään suojaan epäsuotuisilta säältä. Ulkotarhan tai laitumen aitojen on oltava naudoille sopivaa materiaalia. Sähköistetyt aidat eivät saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Ympäri vuotisesti kasvatettavilla naudoilla tulee olla asianmukainen suoja epäsuotuisilta sääoloilta suojautumiseen. Suojassa on oltava kuivitettu makuualue, johon kaikkien eläinten on mahdollista yhtä aikaa makuulle. Makuualue on pidettävä riittävän kuivana ja kuivikkeita on vaihdettava ja lisättävä riittävän usein, ettei se pääse jääty-
mään. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta 2011, 4-9.)

Vasikoita suositellaan pidettäväksi yksittäiskarsinoissa 1-2 viikon ikään asti. Yli 8 viikon ikäistä vasikkaa ei saa pitää yksittäiskarsinassa kuin eläinlääketieteellisestä syystä. Yksittäiskarsinassa olevalla vasikalla on oltava mahdollisuus nähdä ja kosketella lajitovereitaan. Vasikan makuupaikan on oltava kiinteä, hyvin kuivitettu ja pehmeä alusta. Alle kaksiviikkoisella vasikalla on oltava hyvin kuivitettu makuupaikka. Pikkuvasikat suositellaan laitettavaksi 3-6 vasikan ryhmiin lypsykarjassa. Vähintään puolet, mutta mieluiten 2/3 karsinasta tulisi olla kiinteäpohjaista ja hyvin kuivitettua makuualustaa. Kokoritiläkarsinaa ei saa käyttää. Karsinoiden on oltava helposti siivottavia ja kuivitettavia. Karsinoiden tulisi olla helppokulkuisia ja vasikoita pitäisi pystyä tarkkailemaan helposti. Yksittäiskarsinassa pitäisi olla 0-2 kuukau-

den ikäiselle vasikalle tilaa vähintään 1,2-1,5 m². 2-8 viikon ikäiselle vasikalle tilantarve on 1,5-2,0 m². Ryhmäkarsinassa tulisi olla tilaa vähintään 1,5 m²/vasikka. Yli 150-kiloisella vasikalla tilantarve on vähintään 1,7 m². (Vasikoiden pitopaikan suositukset 2011.)

5.2.4 Naudan terveydenhoito

Alle neljän kuukauden ikäiseltä vasikalta saa tuhota sarven aiheen käyttämällä kylmä- tai kuumapolttoa. Nupouttamiseen ei saa käyttää syövyttäviä aineita. (Valtioneuvoston asetus 592/2010.)

Sairaalle tai vahingoittuneelle naudalle on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas nauta on tarvittaessa sijoitettava erilleen toisista eläimistä asianmukaiseen tilaan. Leikkauksen tai jonkin muun kipua aiheuttavan toimenpiteen saa suorittaa eläinlääkäri ja vain, jos se on eläimen sairauden takia tarpeellinen. Jos toimenpiteestä aiheutuva kipu on lievää tai toimenpide pitää heti, toimenpiteen voi tehdä joku muu henkilö kuin eläinlääkäri. Nauta on lopetettava tai teurastettava, jos sairaus tai vamma niin edellyttää. Nauta on lopettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö. Eläimen lopetus on tehtävä niin, että eläimelle ei aiheudu tarpeetonta kipua tai kärsimystä. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta 2011, 11-14.)

5.3 Sikojen hyvinvointi

5.3.1 Sikojen käyttäytyminen

Siat muodostavat luonnossa ryhmiä, joihin kuuluvat muutama emakko porsaineen. Aikuiset urokset muodostavat oman ryhmän tai oleilevat yksikseen. Sioilla on arvojärjestys, jossa urokset ovat hallitsevimpia ja nuoret eläimet ovat alempiarvoisia. Arvojärjestys vaihtelee tilanteen mukaan ja se muuttuu eläimen vanhetessa tai

sairastuessa. Arvojärjestyksen ylläpitäminen edellyttää eläinten tuntevan toisensa. (Castren 1997, 120-121.)

Siat käyttävät suurimman osan päivästä ravinnon etsimiseen ja syömiseen. Sikojen syöntikäyttäytymiseen kuuluu olennaisesti tonkiminen ja haistelu. Ruuasta kilpailaan, kun sitä on niukasti saatavilla. Sikalassa ruokinnan täytyy mahdollistaa sosiaalinen syöntikäyttäytyminen. (Partanen & Siljander-Rasi 2006, 37-40.)

Siat nukkuvat kasassa samassa pesässä. Siat ovat uteliaita eläimiä. Ne tutkivat mielellään ympäristöään tonkimalla, haistelemalla ja näykkimällä. Sioilla on myös hyvä oppimiskyky. Sioilla esiintyy käyttäytymishäiriöitä, jos siat eivät saa toteuttaa uteliaisuuttaan. Käyttäytymishäiriöitä ehkäistään erilaisilla virikkeillä kuten oljilla, oksilla ja turpeella. (Castren 1997, 123-125.)

Emakko pyrkii eristäytymään laumasta ennen porsimista ja etsii itselleen sopivan pesäpaikan. Pesän rakentaminen on hormonaalisesti määräytyvä tarve. Pesänrakennustarpeen puute aiheuttaa emakoille stressiä. Pesäntekomateriaalin antaminen ennen porsimista lieventää emakon stressiä ja parantaa emakon ominaisuuksia. Emakko ei pysty tehokkaasti vieroittamaan porsaitaan karsinassa tai häkkiolosuhteissa, koska mahdollisuudet porsaiden välttämiseen ovat rajoitetut. Aikainen ja äkillinen vieroitus aiheuttaa porsaille stressiä. Tästä seuraa käyttäytymishäiriöitä ja painon laskua sekä ripulia. Porsaiden stressiä voidaan lievittää virikkeiden käytöllä ja vieroitusosaston rauhallisuudella ja puhtaudella. (Valros ym. 2005, 67-70.)

5.3.2 Pitopaikkavaatimukset

Pitopaikan on oltava riittävän tilava, valoisa, puhdas, turvallinen ja suojaava. Pitopaikan tulisi mahdollistaa sian luontainen käyttäytyminen. Pitopaikan on oltava paloturvallinen ja siat on voitava poistaa nopeasti eläintiloista hätätilanteessa. Sian pitopaikan ja sen rakenteiden, varusteiden ja laitteiden on oltava helposti puhtaana pidettäviä ja desinfioitavia. Pitopaikan rakenteiden ja varusteiden on sellaisessa kunnossa, että ne eivät vahingoita tai vaaranna eläinten terveyttä. Kulkuväylien ja

oviaukkojen on oltava sellaisia, että siat pääsevät helposti liikkumaan ja eläimet eivät vahingoitu. Suosituksen mukaan eläinsuojassa on oltava palovaroitin. Sikoja on pidettävä ryhmässä, ellei ole erityistä syytä ryhmässä erottamiseen. Sikojen täytyy nähdä muita sikoja ja niillä on oltava mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Ulkoilevilla sioilla pitäisi olla turvallinen kulkutie ja laidun tai ulkotarha. Sioilla olisi hyvä olla rypemispaiikka ulkona. Aitojen täytyy olla hyvässä kunnossa. Ulkotarhan tai laitumen aitaamisen ei suositella käytettäväksi piikkilankaa. Sioilla on oltava myös sääsuoja. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika 2008, 5-8.)

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä sekä haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteissa riittävä ilmanvaihto täytyy järjestää muulla tavalla. Pitopaikan lämpötilan on oltava eläimille sopiva. Valaistuksen täytyy olla vähintään 40 luksia 8 tuntia päivässä. Siat eivät saa altistua jatkuvalla yli 65 desibelin melulle. (A 14/EEO/2002.)

Eläinsuojan seinien ja lattian on oltava sioille sopivaa materiaalia. Lattian on oltava luja, tasainen ja vakaa, jos lattialla ei käytetä kuivikkeita. Rakolattiassa tai rutilälatiassa olevien aukkojen on oltava sellaisia, että sikojen sorkat eivät tartu kiinni tai muuten vahingoitu. Astutuksen käytettävän karsinan on oltava kiinteäpohjainen ja kuivitettu. Sioille suositellaan käytettäväksi kiinteäpohjaista, kuivitettua makuualuetta, johon kaikki siat mahtuvat yhtä aikaa makuulle. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika 2008, 5-8.)

Emakon takana on oltava esteetöntä tilaa porsimista varten porsituskarsinassa tai -häkissä. Porsitushäkin tai – karsinan on oltava sellainen, että emakko voi imettää porsaitaan helposti. Suosituksena on, että emakko pääsee kääntymään porsituskarsinassa vapaasti. Porsituskarsinan lattian tulisi olla kiinteäpohjainen ja hyvin kuivitettu. Porsituskarsina on varustettava porsaita suojaavilla rakenteilla, jos emakko pääsee vapaasti liikkumaan karsinassa. Pikkuporsilla on oltava kiinteäpohjainen ja hyvin kuivitettu makuualue, johon kaikki mahtuvat yhtä aikaa makuulle ja tarvittaessa käytettävä lisälämmitintä. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika 2008, 8.)

5.3.3 Sikojen hoito

Eläimen on saatava riittävästi sille sopivaa ravintoa ja juotavaa sekä muuta tarvittavaa hoitoa. Sikoja on kohdeltava rauhallisesti. Sikaa ei saa vahingoittaa tai käsitellä väkivaltaisesti eikä myöskään pelotella tai kiihdyttää tarpeettomasti. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika 2008, 11-16.)

Siat on ruokittava vähintään kerran päivässä. Ryhmässä pidettävien sikojen on päästävä syömään yhtä aikaa, jos rehua ei ole tarjolla jatkuvasti tai ruokintaan käytetään siat yksittäin ruokkivaa ruokinta-automaattia. Ryhmissä pidettävien ensikoiden ja emakoiden on saatava riittävästi rehua myös silloin, kun paikalla on muista rehusta kilpailevia eläimiä. (A 14/EEO/2002.)

5.3.4 Sikojen terveydenhoito

Sairaalle tai vahingoittuneelle sialle on hankittava tai annettava heti asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on sijoitettava tarvittaessa erilleen muista eläimistä asianmukaiseen tilaan. Pätevä henkilö saa reiittää tai loveta sikojen korvia ja suorittaa tatuointeja, kastroida enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan sekä hioa tai katkaista enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan kulmahampaiden kärjet, jos emakoilla esiintyy nisävaurioita. Ennen hampaiden hiomista tai katkaisua pyritään estämään nisävaurioiden synty pito-olosuhteita ja hoitoa parantamalla. Sian hännän katkaisu on kiellettyä. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika 2008, 15.)

Sian saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö. Sian lopettaminen on tehtävä mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Eläinlääkäri saa lopettaa sian käyttämällä asianmukaisia nukutus- tai lopetusaineita. Eläimen lopetus on tehtävä siten, että sialle ei aiheudu tarpeetonta kipua, kärsimystä tai tuskaa. (Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika 2009, 15-16.)

6 ELÄINTEN HYVINVOINNIN TUKI

6.1 Yleistä

Eläinten hyvinvointiin panostaminen on ollut tärkeä osa EU:n maatalouspolitiikkaa. Eläinten hyvinvoinnin perustana ovat kuluttajien vaatimukset elintarviketuotantoon käytettävien eläinten hyvästä kohtelusta sekä elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta. Eläinten hyvinvointiin panostaminen on myös tärkeä elintarvikkeiden markkinointikeino EU-alueella. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas 2008,4.)

Hyvinvointitukeen on varattu 105 miljoonaa euroa ohjelmakaudelle 2008-2013, keskimäärin 17,5 miljoonaa euroa vuodessa (Tuovinen 2008, 1). Hyvinvointitukea haki 5000 tilaa, joista 700 sikatilaa ja 4300 nautatilaa (Reku 2008,9).

Eläinten hyvinvoinnin tukea on maksettu aiemmin esimerkiksi Espanjassa ja Englannissa. Myös Sveitsissä on mahdollista saada hyvinvointitukea. Tuki on EU-osarahoitteinen. EU:n osuus on 28 % ja Suomen osuus on 72 %. (Tuovinen 2008, 1.)

Hyvinvoinnin tuki on nauta- ja sikatiloille tarkoitettu tuki, jonka tarkoituksena on edistää nautojen ja sikojen hyvinvointia. Hyvinvointitukea on ollut mahdollista hakea vuodesta 2008. Hyvinvointituen sitoumuskausi on 5 vuotta. (Hakuopas 2011, 93.)

Tuen tavoitteena on eläimen terveyden ja hyvinvoinnin paraneminen. Tavoitteena on myös eläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen hyvinvoinnin eri tekijöistä. Perusehtojen tavoitteena on tuotantoeläinten terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen. Lisäehdot täydentävät perusehtoja yksityiskohtaisemmilla parannuksilla. (Toimenpide 215: Eläinten hyvinvointia edistävät tuet 2010.)

6.2 Tuen hakeminen, määrä ja maksaminen

Tuen maksamisen edellytyksenä on tukihakemuksen tekeminen kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle joka vuosi tukihaun aikana. Myös ensimmäisenä vuonna tulee tehdä tukihakemus. Tila, jolla on sekä nautoja että sikoja ja samainen tila sitoutuu noudattamaan molempia eläinlajeja koskevia tukiehtoja, eläinmäärät lasketaan samoin kuin yksittäisellä sika- tai nautatilalla. Sikojen hyvinvointituki ei ole tarkoitettu villisikatarhoille. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011, 3-4.)

Nautojen määrä saadaan Maatalouden laskentakeskuksen nautarekisteristä. Tuen hakijan on ilmoitettava kaikki naudat nautarekisteriin saadakseen tukea. Tuki maksetaan toukokuun 1.päivän ja elokuun 1.päivän välisenä aikana laskettujen eläinyksikkömäärien keskiarvon perusteella. Sikojen määrä saadaan Eviran ylläpitämästä sikarekisteristä. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011.) Eläimet muutetaan eläinyksiköiksi alla olevan taulukon 1 mukaisesti. Eläinyksikkölaskelmassa huomioidaan puolet 0-3 kuukauden ikäisistä porsaista, koska tuen laskennan perusteena ei ole ollut vieroittamattomia porsaita tukirahoitusta suunniteltaessa. (Hakuopas 2011, 93–95.)

Alla olevassa taulukossa 1, kohtaan ”Muut siat”-kuuluu myös puolet 3 kk ja sitä nuoremmista porsaista.

Taulukko 1. Eläinyksikkökertoimet. (A 130/2008.)

<u>Eläinlaji</u>	<u>Eläinyksikköä (ey)</u>
Naudat yli 2 v.	1,0
Naudat 6 kk – 2 v	0,6
Naudat alle 6 kk	0,4
Emakot (porsineet/joutilaat)	0,5

Muut siat

0,3

Hyvinvoinnin tukea maksetaan sellaisista tukikelpoisista eläimistä, jotka ovat viljelijän hallinnassa. Ehtoja tulee noudattaa sellaisten eläinten osalta, jotka ovat sijoitettuina tilan ulkopuolelle. Tukea maksetaan eläinyksikkökohtaisesti viljelijän valitsemien ehtojen osalta. Nautoja ja sikoja täytyy olla vähintään 10 eläinyksikköä koko sitoumuskauden ajan, jos tila valitsee lisäehtoja. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011, 4-5.)

Taulukossa 2 on esitetty eläinkohtaiset tukitasot perusehtojen noudattamisessa.

Taulukko 2. Noudatettavat perusehdot ja niiden tukitaso per eläinyksikkö vuonna 2011(Hakuopas 2011) ja vuonna 2012 (Reku 2011).

Ehdot	Tukitaso €/ey v. 2011	Tukitaso €/ey v.2012
-------	-----------------------	----------------------

Perusehdot

Naudat	17,50	50,00
Siat	5,00	16,00

Tuen takaisinperintä

Maksettua hyvinvoinnin tukea ei peritä takaisin, mikäli viljelijä siirtää koko kotieläintuotannon ja sitoumuksen toiselle tukikelpoiselle viljelijälle. Jos viljelijän eläinmäärä vähenee pysyvästi alle 10 eläinyksikön vähimmäismäärän, viljelijältä peritään maksetut tuet takaisin. Maksettua tukea ei tarvitse palauttaa, jos sitoumus on kestänyt kolme vuotta ja viljelijä myy koko tilan tai luopuu kokonaan kotieläintuotannosta. Viljelijä voidaan vapauttaa sitoumuksesta, jos hän luopuu kotieläintuotannosta ja kyseessä on ylivoimainen este. Viljelijä voi luopua sitoumuksesta, kun kyseessä on eläkkeelle jääminen tai viljelijällä todetaan ammattitauti. Näissä tilanteissa tuen palautusta ei vaadita. Viljelijältä peritään takaisin kaikki aiempina sitoumusvuosina ja luopumisvuonna maksetut tuet, mikäli viljelijän luopumissyys ei

ole hyväksyttävä ennen sitoumuskauden päättymistä. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitomusehdot 2011, 13–15.)

6.3 Yleiset vaatimukset

Hyvinvointitukea hakevan viljelijän täytyy harjoittaa kotieläintuotantoa. Hyvinvointituessa viljelijällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä. Viljelijä voi olla myös luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden muodostama ryhmä, riippumatta ryhmän ja sen henkilöiden oikeudellisesta asemasta. Viljelijältä ei edellytetä vähimmäispeltoalaa tai muun alan hallintaa kuin siinä tapauksessa, että hän on valinnut sitomusehdoista tuotantoeläinten laiduntamisen tai jaloittelun. Viljelijältä edellytetään 18 vuoden ikää sitoumuksen antamista edeltävän vuoden joulukuussa. Yli 65-vuotiaalle ei myönnetä tukea. Alle 18-vuotias voi saada tukea vain, jos hän on avioliitossa tai harjoittaa maataloutta yhteisomistajana yhdessä vanhempiensa tai toisen vanhemman kanssa. Tukea voidaan myöntää myös yhteisömuotoiselle tilalle, mikäli vähintään yksi viljelijä, yhtiömies tai osakas täyttää ikää koskevan edellytyksen. Ikäedellytys ei koske julkisoikeudellista yhteisöä, säätiötä, yhdistystä, vankitilaa tai koulutilaa. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitomusehdot 2011, 3-4.)

6.4 Perusehdot

6.4.1 Terveystenhuoltoon liittyvät perusehdot

Molempia tuotantosuuntia koskevat terveydenhuollon ehdot

Tukea hakevan viljelijän on täytettävä eläinten terveydenhuollon vaatimukset. Viljelijän on varmistettava, että tuen ehdot täyttyvät kokonaan koko sitoumuskauden ajan. Viljelijän on sitouduttava noudattamaan nauta- tai sikatilan perusehtoja. Jos tilalla on sekä nautoja että sikoja, tila voi sitoutua noudattamaan molempien eläinryhmien ehtoja. Viljelijältä edellytetään eläinlääkärin kanssa tehtyä kirjallista ter-

veydenhuoltosopimusta. Ellei viljelijä ole tehnyt kyseistä terveydenhuoltosopimusta, tulee se tehdä ensimmäisen sitoumusvuoden loppuun mennessä. Terveydenhuoltokäynnin perusteella tilalle tulee olla tehtynä terveydenhuoltosuunnitelma, jossa on kerrottuna miten tilatason tautisuojaus sekä eläinten ruokinta ja hoito on tilalla hoidettu. Nautatilalla terveydenhuoltokäynti tulisi tehdä kerran vuodessa. Porsastuotanto- ja yhdistelmätiloilla terveydenhuoltokäynti tulisi tehdä vähintään 4 kertaa vuodessa ja lihasikalassa tulisi tehdä kyseinen käynti kerran kasvatuserää kohti. (A 130/2008.) Perusehtojen mukaan tilan ei tarvitse liittyä ETU- terveydenhuolto-ohjelman Naseva- tai Sikava-rekisteriin. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011, 6.)

Perusehtoihin kuuluvat terveydenhuoltokäynnin ja terveydenhuoltosuunnitelman lisäksi tautisuojauksesta huolehtiminen ja eläinten hoito. Tilalla käytettävät rehut on hankittava sellaiselta yritykseltä, joka on Eläintautien torjuntayhdistyksen ylläpitämällä positiivilistalla. Positiivilistalla oleva yritys on sitoutunut salmonellan torjumiseen. Nautatilalle ostetuista eläimistä täytyy tutkia salmonella. (Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläinten hyvinvoinnin tuesta vuosina 2008–2013.)

Nautatilan ehdot

Nautatilalla ei saa olla BVD- ja salmonellatartuntoja. Eloeläimiä myyvällä tilalla ei saa olla edellä mainittujen tartuntojen lisäksi pälvisilsatartuntaa. Lihantuotantoon kasvatettavien vasikoiden loppukasvattamoa ei koske pälvisilsatartuntavaatimus. Naudat on pidettävä puhtaina ja niiden hoidossa tulee noudattaa hyvää rehu- ja ruokintahygieniaa. (Hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin tuki nautatilalla 2008, 11.)

Sikatilan ehdot

Sikatilalla ei saa olla porsasyskä-, dysenteria-, aivastustauti-, kapi- tai salmonella-tartuntaa. Eläinlääkäri selvittää tilan tautivapauden terveydenhuoltokäynnin yhteydessä. Jos tilalla todetaan tartunta sitoumuskauden aikana, viljelijän on saneerattava tartunta pois. Meneillään oleva saneeraus ei estä tilaa sitoutumasta tukeen. Ulosteperäisiä taudinaiheuttajia pyritään torjumaan erilaisilla puhdistustoimenpiteil-

lä. Emakoilla täytyy olla sikaruusurokotukset ja sisäloislääkitys. Siat tulee pitää puhtaina ja tuotanto-olosuhteiden salliessa hyvin kuivitetuina. Lisäksi tulisi noudattaa hyvää ruokinta- ja rehuhygieniää. Lattiaruokintaa tulisi välttää ja rehua ei pitäisi kuljettaa ulosteen likaaman alueen läpi. Mikäli lattiaruokinta on käytössä, tulisi rehu antaa irrallisiin, helposti puhdistettaviin astioihin. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin opas sikatilalla 2008, 11–13.)

6.4.2 Eläinten ruokinta ja hoito

Nautojen ruokinta ja hoito

Nautatilalla on harjoitettava järjestelmällistä tuotannonseurantaa. Nautojen ruokinnassa on noudatettava kirjallisiin laskelmiin perustuvia ruokintasuunnitelmia. Tuotosseurannassa ja ruokinnan suunnittelussa tulisi käyttää rehun koostumuksen taulukkoarvoja tai rehuanalyysiä. Eläimillä tulisi olla jatkuvasti hyvälaatuista vettä saatavilla. Naudoilla tulisi olla saatavilla karkearehua, joka sopii eläimen ikä- ja tuotosvaiheeseen. Lihantuotantotarkoitukseen kasvatettavia nautoja ei saa pitää parteen kytkettyinä ellei tilapäinen, perusteltu syy edellytä. Hyväksyttävä, tilapäinen syy voi olla esimerkiksi siemennys, eläinlääkärin käynti tai sorkkahoitajan käynti. Yksittäisen eläimen kiinnipitäminen ei ole suotavaa, vaan eläin tulisi sijoittaa karsinaan. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011, 7-8.) Kokonaan ulkona pidettävillä naudoilla, esimerkiksi biisoneilla ja Highland Cattle-rodulla voi noudattaa perusehtoja mutta ei lisäehtoja (Täsmennyksiä ja tulkintoja 2011).

Sikojen ruokinta ja hoito

Sikatilalla tulisi olla käytössä ruokintasuunnitelma, jossa on huomioitu eläinten kasvu- ja tuotantovaihe. Ruokintasuunnitelmaa tulisi päivittää, että ruokintaa olisi helpompi suunnitella. Eläinten rehuissa voi olla useita eri komponentteja, joista olisi hyvä olla analyysit. Hyvinvoinnin tuki ei kuitenkaan edellytä analyysseja. Pienillä tiloilla, joilla käytetään vain muutamia rehukomponentteja riittää tilan itse tekemä ruokintasuunnitelma. Kaikilla sioilla tulisi olla jatkuvasti saatavilla hyvälaatuista vettä. Tilalla on harjoitettava tuotantoseurantaa. Seurannan tarkoituksena on seu-

rata ruokinnan ja hoidon vaikutuksia sikoihin. Sikoja ei saa pitää yksinään, ellei siihen ole perusteltua syytä tai hyvinvoinnin tuen lisäehdoissa ole erikseen edellytetty. Hyväksyttäviä syitä ovat sairaus, vahingoittuminen tai aggressiivinen käytös. Emakoille ja ensikoille tulisi antaa pesäntekomateriaalia viimeistään viikko ennen odotettua porsimista. Pesäntekomateriaali voi olla olkea, heinää, paperia, pahvilaatikko tai muuta sioille vaaratonta materiaalia. Pesäntekomateriaalina voidaan käyttää myös karsinan seinään kiinnitettävää kangasta tai nahkapalaa. Materiaalin tulisi olla sivuiltaan 30–40 senttiä ja sen pitäisi kestää pureskelua. Pesäntekomateriaali ei kuitenkaan korvaa virikemateriaalia. Kaikkien sikojen saatavilla tulisi olla jatkuvasti virikemateriaalia. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin opas sikatilalla 2008,5-7.)

6.4.3 Toimintahäiriöihin varautuminen

Tilalla tulisi varautua erilaisiin toimintahäiriöihin. Tilalta edellytetään kirjallinen suunnitelma toimivasta varajärjestelmästä toimintahäiriöiden varalta. Toimintahäiriöitä ovat sähkön- ja vedenjakelun häiriöt sekä laiterikko. Käyttökatko ei saa vaarantaa eläinten hyvinvointia. Suunnitelmassa tulisi olla kerrottuna sellaiset toimenpiteet, joilla ilmanvaihto, ruokinta, juotto ym. koneelliset toiminnot korvataan. Sähkökatkon varalta tulisi olla sellainen varajärjestelmä, jolla saadaan koneellinen ilmanvaihto sekä tarvittaessa ruokinta, juotto, lypsy ja lannanpoisto toimimaan. Varajärjestelmä voi olla joko aggregaatti tai eri suunnasta tulevalle sähkölle liitäntä. (Tuovinen 2008, 4-5.)

6.5 Lisäehdot

6.5.1 Yleistä

Tila voi valita lisäehtoja enintään kaksi. Ehdon voi valita, jos tukea hakeva viljelijä on sitoutunut noudattamaan harjoittamansa tuotantosunnan perusehtoja. Tilalla täytyy olla kyseistä eläinlajia vähintään 10 eläinyksikköä koko sitoumuskauden ajan. Lisäehdon tulee soveltua tilan tuotantorakenteeseen ja sen olosuhteisiin suhteutettuna oikeasti vaikuttaa eläinten hyvinvointia parantavasti. Lisäehtoa ei voi

valita, jos sitä ei voi toteuttaa niin, että se vaikuttaisi eläinten hyvinvointia parantavasti. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011, 9-10.)

Viljelijän on tehtävä ilmoitus kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jos tilan olosuhteissa tai eläinten määrässä tapahtuu muutoksia. Kirjallinen ilmoitus tulisi tehdä 10 työpäivän kuluessa. Olosuhteiden muutoksia ovat koko tilan myynti tai hallintaoikeuden muutos. Jos maatilalla muutetaan kotieläintuotannon tuotantosuuntaa toiseksi tukikelpoiseksi tuotantosuunnaksi, tilan on noudatettava uuden tuotantosuunnan mukaisia perusehtoja jäljellä olevan sitoumuskauden ajan. Noudatettavien lisäehtojen määrää ei voi lisätä vaihtamisen yhteydessä. Lisäehdoista tulisi luopua, jos tila luopuu kotieläintuotannosta tai tilalla tapahtuu jokin sellainen muutos, että valittua lisäehtoa ei voida enää noudattaa. Lisäehtoa voi vaihtaa kesken sitoumuskauden tietyin edellytyksin. Vaihtaminen onnistuu, jos tilalla tehdään sukupolvenvaihdos tai jokin muu tilan hallinnansiirto, jos sitoumus siirretään toiselle. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011, 13–15.) Sukupolvenvaihdoksen yhteydessä tukisitoumus on siirrettävä jatkajalle, jos kotieläintuotanto jatkuu tilalla eikä sitoumus ole ollut voimassa kolmea vuotta. Jos sitoumus on ollut voimassa kolme vuotta, sitoumuksen tehnyt viljelijä voi luopua sitoumuksesta eikä sitoumusta tarvitse siirtää ellei jatkaja halua. (Ennen sitoutumista eläinten hyvinvoinnin tukeen 2008.)

6.5.2 Palontorjunta- ja pelastussuunnitelma

Palontorjunta- ja pelastussuunnitelma on nauta- ja sikatilojen yhteinen lisäehto sitoumuskaudella 2008–2011. Tilalla on oltava kirjallinen palontorjunta- ja pelastussuunnitelma, josta tulisi ilmetä palovaroittimien sijainti, menettelytavat ja eläinten poistumisreitit hätätilanteessa. Suunnitelmassa tulisi olla myös kerrottuna eläinten pelastustoimet sekä tilalla tarvittava pelastus- ja palontorjuntavälineistö ja niiden sijainti. Tuotantorakennuksessa on oltava asianmukaisesti asennetut ja tuotantotilojen olosuhteisiin suunnitellut palovaroittimet sekä niitä on oltava riittävästi tuotantorakennuksen kokoon nähden. Palovaroittimien täytyy olla vakuutusyhtiön hyväksymiä. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011.)

6.5.3 Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen

Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen lisätilavaatimuksella - lisäehto on samansisältöinen kuin vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen. Jälkimmäiseen lisäehtoon ei kuulu pinta-alavaatimusta. Vasikoiden pito-olosuhteiden parannus on tarkoitettu alle 6 kuukauden ikäisten nautojen sosiaalisen ja muun lajinmukaisen käyttäytymisen sekä lähiympäristön olosuhteiden parantamiseen. Vaatimuksena on vasikoiden pitäminen ryhmäkarsinassa. Samassa karsinassa ei saa pitää huomattavan eri-ikäisiä tai muutoin eriarvoisia eläimiä yhdessä. Vasikkaryhmästä voidaan erottaa tilapäisesti yksilöitä eläinlääketieteellisistä tai vihamielisestä käytöksestä johtuen. Ryhmästään erotettu vasikka tulee sijoittaa takaisin omaan ryhmäänsä, kun erottamisen syy on poistunut. Karsinavaatimuksen täyttävät myös ulos sijoitettavat vasikkaiglut ja emolehmäpihatoiden vasikkapiilo. Vasikoita tulisi pitää ryhmänä iglussa. Vasikkapiilo hyväksytään, jos se täyttää kaikki tuen ehdot. Vasikkaiglut hyväksytään, jos ne ovat lämmitettäviä, runsaasti kuivitettuja ja juoma lämmitetään kylmänä vuodenaikana. Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen lisätilavaatimuksella-tukiehdon tukimäärä oli edellisellä sitoumuskaudella 12,17 €/ey ja vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen 9,92 €/ey. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin tuki nautatilalla 2008, 16.) Rekun (2011, 11) mukaan vasikoiden olosuhteiden parantaminen-ehdon tukimäärä on vuonna 2012 47,00 €/ey ja pito-olosuhteiden parantaminen-lisäehdon tukimäärä on 39,00 €/ey.

Ryhmäkarsinoilla on tietyt pinta-alavaatimukset. Pinta-alavaatimukset ovat per vasikka taulukossa 3.

Taulukko 3. Vasikkaryhmän ikä ja vaadittava pinta-ala. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011.)

<u>Vasikkaryhmän ikä</u>	<u>Karsinan pinta-ala, m²</u>
0-3 kk	1,8
3-6 kk	2,1

Lainsäädännössä on määritelty vasikoiden ryhmäkarsinoiden vähimmäisalat per vasikka. Ryhmässä pidettävillä vasikoilla on oltava pinta-alaa vähintään 1,5 m², jos vasikan paino on alle 150 kg. Mikäli vasikka painaa 150 kg-220 kg, karsinassa

täytyy olla tilaa vähintään 1,7 m². Yli 220 kg painavalle vasikalle täytyy olla tilaa vähintään 1,8 m². (Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta, 10.6.2010.) Lisäehdon tilamääritelmässä karsinan pinta-ala on suurempi kuin lainsäädännössä määriteltä pinta-ala. Lisäehdossa mainittu 0-3 kuukauden ikäisten vasikoiden ryhmäkarsinan pinta-ala vastaa lainsäädännössä 150 kg-220 kg painoisten vasikoiden pinta-alavaatimusta. 3-6 kuukauden ikäisten vasikoiden pinta-ala lisäehdossa vastaa lainsäädännössä yli 220 kg painoisten vasikoiden vähimmäisalavaatimusta.

Pinta-alasta on oltava puolet kiinteäpohjaista, hyvin kuivitettua, puhdasta, pitävää ja pehmeää makuualueutta. Hyvällä makuualueella taataan koko vasikkaryhmälle miellyttävä makuupaikka. Huonetila tai makuualue tulisi olla lämmitettävä. Toimilla halutaan varmistaa kaikille vasikoille samanlainen lepoaika. Lihanautojen väli- ja loppukasvattamoissa vasikat on kasvatettava vähintään 2 kuukauden ikäisiksi erillisessä, omalla ilmanvaihdolla olevassa kertatäyttöisessä osastossa. Vasikat voidaan siirtää loppukasvattamossa myös jatkuvan täytön periaatteella, jos siihen on erityisiä, eläinlääkäriin toteamia hyvinvointia edistäviä perusteita. Perusteena voi olla, että eläimet tulevat yhdeltä tai muutamalta lähialueen tilalta jolloin kuljetusmatkan rasite ja tautipaine vähenevät. Juotolla olevien vasikoiden tulee saada maito tai juomarehu tuttia imemällä. Tutin voi korvata imettäjälehmää käyttämällä. Vasikan nupoutuksen saa tehdä vain eläinlääkäri, joka käyttää vasikalla asianmukaista kivunlievitystä. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011.)

6.5.4 Kytkettyjen nautojen pito-olosuhteiden parantaminen

Kytettyjen nautojen liikkumismahdollisuuksia parantava lisäehto sopii lypsykarjatilaille, koska perusehdoissa kielletään lihanautojen ja emolehmien kytkeminen. Kytketyillä naudoilla tulisi käyttää sellaista kytkyt-mallia, joka ei rajoita lajille ominaista syönti-, kehonhoito- ja makuulle meno- tai nousuliikkeitä. Länkikytkyen ja sellaisten kytkyt, joka rajoittaa eläimen pituus- tai sivuttaissuunnassa tapahtuvia liikkeitä, ei saa käyttää. Käytännössä kaikkia muita kuin länkikytkyt voidaan säätää niin, että eläimen normaalit liikkeet ovat mahdollisia. Luonnonmukaiseen kotielintuotantoon sitoutunut viljelijä ei voi valita nautojen laidunnukseen ja jaloitteluun liittyvää ehtoa. Tukiehdon tukimäärä oli edellisellä sitoumuskaudella 8,73 €/ey.

(Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin tuki naudatilalla 2008, 17.)
Tuen määrä on vuodesta 2012 alkaen 51,00 €/ey. (Reku 2011, 11.)

6.5.5 Vähintään 6 kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen

Vähintään 6 kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteita voidaan parantaa karsinaoloja kohentamalla. Jokaiselle yli 6 kuukauden ikäiselle naudalle tulisi olla kiinteäpohjainen, hyvin kuivitettu ja pehmeä makuualue. Samassa karsinassa eri sukupuolta tai eri asemassa olevia nautoja ei saa pitää. Poikkeuksena ovat siitossonni ja härkä. Eläimet on ryhmiteltävä uudelleen, mikäli ryhmässä ilmenee alistamista tai alistumista. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011.) Karsina voi olla ritiläpohjainen, mutta jokaiselle naudalle tulisi olla riittävän pehmeä makuualue. Osan ritiläpohjakarsinaa voi kattaa esimerkiksi parsimatolla eläinten mukavuuden lisäämiseksi. Karsinalle ei ole olemassa tarkkaa pinta-alavaatimusta, mutta kaikkien nautojen tulisi mahtua yhtä aikaa makuupaikalle. Makuupaikan pehmeyttä voi arvioida eläintä katsomalla. Naudoilla ei saisi olla jaloissa haavaumia, hankaumia tai polvivammoja. Sitoumuskaudella 2008–2011 tukimäärä oli 21,06 €/ey. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin tuki naudatilalla 2008, 18.) Rekun (2011, 11) mukaan tuen määrä on vuodesta 2012 alkaen 34,00 €/ey.

6.5.6 Nautojen laidunnus kasvukaudella ja jaloittelu talvikaudella

Vähintään 6 kuukauden ikäiset naudat on päästettävä laitumelle vähintään 60 päiväksi 1.5.–30.9. välisenä aikana. Lihanaudat ja kytkettyinä olevat hiehot ja lypsy-
lehmät on päästettävä jaloittelemaan ulos myös talvella vähintään kahdesti viikossa sään salliessa. Sonnien laidunnus voidaan korvata jaloittelutarhalla, jossa pinta-alan on oltava vähintään 6 m²/sonni. Jaloittelutarhan kokonaispinta-alan on

oltava vähintään 50 m². Tukiehdon tukimäärä oli 2008–2011 21,29 €/ey. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011.) Tuen määrä on vuodesta 2012 alkaen 57,00 €/ey, jos naudat laiduntavat kasvukaudella ja jaloittelevat talvikaudella. Mikäli naudat laiduntavat vain kasvukaudella vähintään 79 päivää, tuen määrä on tällöin 29,00 €/ey. Kolmas vaihtoehto on nautojen laidunnus kasvukaudella vähintään 90 päivää. Tällöin tuen määrä on 35,00 €/ey. (Reku 2011, 11.)

6.5.7 Nautojen hoito-, sairaus- ja poikimakarsinat

Lisäehdoksi voi valita myös hoito-, sairaus ja poikimakarsinoiden laitton. Sairastuneelle tai vahingoittuneelle naudalle täytyy olla erillinen tila toipumiseen. Karsinoiden on mahdollistettava naudoille hyvät olosuhteet sellaisissa tilanteissa, joissa naudoilla on erityistarpeita esimerkiksi poikiminen. Poikiva nauta pitäisi siirtää karsinaan tiineyden loppuvaiheessa. Karsinassa pitää olla mahdollisuus poikimisen valvomiseen. Karsinan makuualustan on oltava vedoton, kiinteäpohjainen, hyvin kuivitettu ja pehmeä. Lisälämpöä tulisi olla helposti järjestettävissä tarvittaessa. Jokaista alkavaa kymmenen lypsy- tai emolehmän ryhmää kohti pitäisi olla vähintään yksi erillinen karsina tai vastaava tila. Lihanaudoilla tulisi olla vähintään 10 m² tilaa jokaista alkavaa sataa eläintä kohden. Tilan täytyy olla tyhjennettävissä ja sellainen, että sen voisi pestä tarvittaessa. Yhdelle lypsy- tai emolehmälle tarkoitetun poikimakarsinan koko tulisi olla vähintään 10 m² ja lyhimmän sivun pituus pitäisi olla vähintään 3 metriä. Jos karsinassa ei ole siirrettäviä seiniä, tulisi karsinan seinän pituus olla vähintään 3,5 metriä. Jos karsina on ainoastaan sairaus- ja hoitokäytössä, sen ei tarvitse täyttää poikimakarsinan mittoja vaan mittoina noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Karsinat tulisi suunnitella vastaamaan tilan yksilöllisiä tarpeita. Karsinasta on oltava näköyhteys muihin nautoihin. Karsinassa olisi hyvä olla mahdollisuus eläimen kytkemiseen, jotta eläimen käsittely, merkintä, tutkiminen ja hoito olisivat turvallisia. Lypsylehmien lypsämiseen tulisi olla koneellisen lypsyn mahdollisuus. Tukiehdon tukimäärä oli edellisellä sitoumuskaudella 12,35 €/ey. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin tuki nautatilalla 2008, 19.) Uudella sitoumuskaudella sen suuruus on 17,00 €/ey (Reku 2011, 11).

6.5.8 Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden laidunnus tai jaloittelu

Joutilaat emakot ja ensikot saavat jaloitella sään salliessa 1.5.–30.9. välisenä aikana päivittäin tai kaksi kertaa viikossa ympäri vuoden. Sioilla tulisi olla mahdollisuus tonkimiseen ja kesällä rypemiseen. (Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011.) Jaloittelu voi tapahtua joko jaloittelutarhassa tai laitumella. Sikojen on päästävä ulos jaloittelemaan ja laiduntamaan. Pelkkä purupohjaisessa sisätilassa pitäminen ei korvaa laidunnusta. Jaloittelusta voidaan joustaa, jos emakoilla tai ensikoilla on uusintasiemennys. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin opas sikatilalla 2008, 16.) Tukiehdon tukimäärä oli vuosina 2008-2011 11,03 €/ey. Uudella sitoumuskaudella sen määrä on 15,00 €/ey (Reku 2011, 11).

6.5.9 Emakoiden ja ensikoiden tiineytys

Emakoiden ja ensikoiden tiineytys tarkoittaa sikojen tiineytystä pihatossa tai ryhmäkarsinassa. Emakot ja ensikot pidetään ryhmäkarsinassa tai pihatossa siemennyksestä tiineyden varmistamiseen. Siemennyshäkkeitä saa käyttää vain siemennyksen yhteydessä, ei tiineytyksen jälkeen. Jos eläinryhmässä on vähemmän kuin kuusi eläintä, käytettävissä oleva esteetön lattiapinta-ala on 10 % suurempi kuin tuen ehtona oleva laskennallinen pinta-ala. Tämän tukiehdon määrä oli aikaisemalla sitoumuskaudella 6,69 €/ey (Maa- ja metsätalousministeriön asetus hyvinvoinnin tuesta vuosina 2008–2013.) Juuri alkaneella uudella sitoumuskaudella sen määrä on 5,00 €/ey (Reku 2011, 11).

6.5.10 Tiineytettyjen sikojen tila- ja makuupaikkavaatimukset

Tiineytettyjen sikojen tila- ja makuupaikkavaatimuksena on pihatto tai ryhmäkarsina. Tiineytettyjen sikojen ruokintahäkkien ulkopuolella pitää olla esteetöntä kokonaispinta-alaa lattiasta vähintään 2,25 m² eläintä kohti ja kyseistä tilasta pitäisi olla vähintään 1,3 m² kiinteäpohjaista, hyvin kuivitettua makuualustaa. tukiehdon tukimäärä oli edellisellä sitoumuskaudella 3,07 €/ey. (Tuovinen 2008, 10–11.) Tämän Alkaneella uudella sitoumuskaudella sen määrä on 4,00 €/ey (Reku 2011, 11).

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa määritellään emakoiden ja ensikoiden ryhmäkarsinan kokonaispinta-alan olevan emakkoa kohden 2,25 m² ja ensikoa kohden 1,64 m². Kiinteää lattiapinta-alaa täytyy olla emakkoa kohden vähintään 1,3 m² ja ensikkoa kohden vähintään 0,95 m². (Maa- ja metsätalousministeriö asetus 14/EEO/2002, 7.11.2002.) Lisäehdossa mainittu karsinan pinta on sekä emakoille että ensikoille 2,25 m², joka on ministeriön asetuksessa emakoiden vähimmäispinta-alavaatimus. Asetuksessa on määritelty ensikoille pienemmät vähimmäispinta-alavaatimukset kuin emakoille.

6.5.11 Emakoiden vapaa porsiminen

Emakoiden on voitava porsia vapaana. Yksittäinen emakko voidaan pitää porsitushäkissä tilapäisesti enintään 7 vuorokautta porsimisen jälkeen. Syynä voi olla emakon aggressiivinen käyttäytyminen. Porsituskarsinan pinta-alan on oltava vähintään 6 m² ja vähintään 50 % alasta on oltava kiinteäpohjaista ja kuivitettua. Kiinteäpohjaisesta tilasta on oltava pikkuporsilla 1 m² sellaista tilaa, johon ne pääsevät emakolta suojaan. Pikkuporsaille on myös järjestettävä asianmukainen lämmitys. Tämän tukiehdon tukimäärä on ollut edellisellä sitoumuskaudella 13,29 €/ey. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin opas sikatilalla 2008, 17.) Tukiehto on siirretty uusissa sitoumusehdoissa osaksi parannettuja porsimisehtoja (Reku 2011, 11).

6.5.12 Sikojen sairaskarsinat

Sairaita sikoja varten on oltava erillinen sairaskarsina. Karsinat voivat olla yksilö- tai ryhmäkarsinoita. Ryhmäkarsinoiden tulee olla jaettavissa osiin. Sairaskarsinoita on oltava yksi jokaista alkavaa 50 emakkoa kohti. Sairaskarsinoita on oltava vähintään viisi jokaista alkavaa 100 lihasikaa kohti. Sairaskarsina ei saa olla vetoisa. Karsinassa pitää olla hyvin kuivitettu ja pehmeä makuualue. Tämän tukiehdon tukimäärä oli edellisellä sitoumuskaudella 8,84 €/ey. (Tuovinen 2008, 10-11.) Tämä ehto koskee uusien ehtojen mukaisesti myös vahingoittuneita eläimiä. Tukiehdon tukimäärä on vuonna 2012 11 €/ey (Reku 2011, 11).

6.5.13 Sikojen karsinaolosuhteiden parantaminen

Välikasvatuksessa olevat, vieroitetut porsaas osastoidaan ikäryhmittäin omiin karsinoihin. Osastojen lämpötilan tulisi olla helposti muutettavissa porsaiden iän mukaisesti. Kaikilla sioilla tulisi olla kiinteäpohjainen ja hyvin kuivitettu makuualue, johon kaikki siat pääsevät yhtä aikaa makuulle, Kuivikkeita on oltava koko ajan. Sopivaa kuiviketta ovat olki, turve, puru, heinä tai paperisilppu. Sikojen karsinaolosuhteiden parantamisen voivat valita kaikki sikalatyyppit. Tukimäärä oli vuosina 2008–2011 9,40 €/ey. (Eläinten hyvinvoinnin tuen opas. Eläinten hyvinvoinnin opas sikatilalla 2008, 17.)

Uudella sitoumuskaudella ehto on korvattu 3 uudella ehdolla. Ensimmäinen ehto on vieroitettujen porsaiden ja lihasikojen karsinoiden kuivittaminen, jossa on useita ehtoja. Sen tukimäärä on 12,00 €/ey. Muut ehdot ovat virikkeiden lisääminen ja yhteys ulkomaailmaan. Virikkeitä täytyy olla jatkuvasti tarjolla, jotta niitä riittää kaikille karsinassa oleville eläimille. Tämän ehdon tukimäärä on 10,0 €/ey. Eläimillä on oltava yhteys ulkoilmaan auki olevalla ovella, joka on pidettävä auki ympäri vuoden sään salliessa. Tämän tukiehdon määrä on 17,00 €/ey (Reku 2011, 11).

6.6 Hyvinvointituen valvonta

EU-osarahoitteisten tukien, johon eläinten hyvinvoinnin tuki kuuluu, valvonnassa tarkastetaan kaikilta tilalla olevilta nautoilta korvamerkkit. Valvonnassa tarkastetaan myös eläinrekisterin ja eläinluettelon ajantasaisuus. Myöhästynyt ilmoitus voi aiheuttaa seuraamuksia. Valvonnassa ei hyväksytä sellaisia ilmoituksia, jotka on tehty valvonnan ilmoittamisen jälkeen. Virheellisesti tai puutteellisesti rekisteröity eläin hylätään valvonnassa. Hyvinvoinnin tuen valvonnassa eläin voidaan hylätä valvonnassa, jos naudalta puuttuu molemmat korvamerkkit tai eläin on merkitty väärillä korvamerkeillä. Valvonnassa tarkastetaan myös sellaiset naudat, jotka eivät ole palkkiokelpoisia valvontahetkellä. Jos tilatarkastuksessa hylätään eläimiä, kyseisenä vuonna myönnettävää tukea sanktioidaan seuraamusprosentilla. Seuraamusprosentti lasketaan tukivuoden jälkeen, koska tällöin on tiedossa kyseisen vuoden palkkioeläimet. (Opas valvonnoista 2011, 19–22.)

Hyvinvointituen tarkastuksessa tarkastetaan perusehtojen ja valittujen lisäehtojen noudattaminen. Tukiehtojen noudattamatta jättämisen seurauksena tukea vähennetään tai se evätään. Tuen vähennyksessä otetaan huomioon tuen ehtojen noudattamatta jättämisen vakavuus, laajuus ja kesto. Tuensaajalle annetaan huomautus, jos laiminlyönti todetaan lieväksi. Perusehtojen seuraamusprosentit ovat 5-30 % riippuen ehdosta. Lisäehdon laiminlyönnistä perusehdon tukea vähennetään 5 % laiminlyötyä lisäehtoa kohti ja lisäehdon tukea ei makseta. Perusehdon tukea vähennetään 5 % laiminlyötyä lisäehtoa kohti, jos lisäehtoa ei ole noudatettu. Lisäehdon tukea ei myöskään makseta sitä hakeneelle tilalle. Eläinten hyvinvoinnin tukea ei makseta, jos muusta kuin eläinmäärästä aiheutuvien perusehtoon kohdistuvien tuen vähennysten määrä ylittää 50 %.(A 418/2008.)

7 KOTIELÄINTILOJEN HAASTATTELUT

7.1 Tausta

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää tukea hakeneiden tilojen motiiveja hyvinvoinnin tuen hakemiseen ja parannusehdotuksia hyvinvoinnin tukeen liittyen.

Eläinten hyvinvoinnin tukea hakeneita tiloja on 17. Tutkimukseen valikoitui 8 tilaa, joista 5 oli nautatilaa ja 3 sikatilaa. Tutkimus toteutettiin puhelinhaastatteluina ja osa tilakäynteinä. Haastatelluista nautatiloista oli 2 parsinavettaa, yksi lihanautatila ja 2 pihattoa. Nautojen määrä tiloilla oli 50-150 eläintä. Haastatelluista sikatiloista 2 oli lihasikalaa ja yksi oli porsastuotantoon erikoistunut sikala. Sikojen määrä oli 200–3000 sikaa.

7.2 Haastatteluiden tulokset

7.2.1 Hyvinvointituen hakeminen ja tuen hakuperusteiden selkeys

Kaksi nautatilaa oli valinnut pelkät perusehdot. Yksi nautatila oli valinnut vasikoiden pito-olosuhteiden parantamisen. Kaksi tilaa oli valinnut vasikoiden pito-olosuhteiden parantamisen lisätilavaatimuksella sekä vähintään 6 kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantamisen.

Kaksi sikatilaa oli valinnut pelkät perusehdot ja yksi sikatila oli valinnut palontorjunta- ja pelastussuunnitelman, sairaskarsinat sekä karsinaolosuhteiden parantamisen.

Osa tiloista oli aikaisemmin tehnyt toimenpiteisiin vaadittuja investointeja, joten investointeja toteuttaneiden tilojen oli helpompi täyttää lisätoimenpiteiden ehdoissa mainitut parannukset. Yksi sikatila mainitsi tuen hakuperusteeksi tarkastuksien

vähennemisen, koska tuen haun jälkeen viranomaiset eivät käy tilalla usein tarkastuksilla.

Viiden tilan mielestä tuen hakuperusteet ovat selkeät. Tilat eivät itse täytä tuen hakuun tarvittavia papereita vaan hakupaperien täyttö on ulkoistettu. Kolmen tilan mielestä tuen hakuperusteet ovat epäselviä, syynä tähän on huomioitavien seikkojen pikkutarkkuus ja monimutkaisuus. Yksi tila koki 5000 euron tukikaton syrjivänä. Tuen sitoumuskauden pituutta pidettiin sopivana, se sitouttaa molempia osapuolia tukeen sekä tilaa että viranomaisia.

Tuen eläinyksikköperusteinen korvaus oli monen tilan mielestä hyvä. Etenkin lisätoimenpiteitä valinneilla tiloilla vaadittavat toimenpiteet on tehty aiemmin. Suurilla tiloilla tukikatto koetaan turhana, yksi tila ehdotti maksuperusteen vaihtoa eläinyksikköperusteisesta peltoalan mukaan maksettavaksi tueksi.

7.2.2 Toimenpiteiden toteutus omalla tilalla

4 nautatilan ja kahden sikatilan mielestä vaadittavia investointeja on ollut helppo toteuttaa. Kahdella nautatilalla ja yhdellä sikatilalla on investoitu tuotantotiloihin ja olosuhteisiin, esimerkiksi laajentamalla tuotantotiloja, aiemmin ja kahdella nautatilalla ja yhdellä sikatilalla on valittu perusehdot, joihin ei vaadita suuria investointeja. Yhden nautatilan mielestä investointeja on vaikea toteuttaa varsinkin parsinavetassa, koska parsinavetat ovat yleensä rakennettu muutamaa vuosikymmentä aikaisemmin ja siellä ei ole ylimääräistä tilaa toimenpiteiden toteuttamiseen. Parsinavetassa lisätoimenpiteiden toteuttaminen vaatii enemmän resursseja rakentamiseen ja suunnitteluun kuin pihatoissa. Yhden sikatilan mielestä sairaskarsinoihin vaaditaan liikaa paikkoja, koska sairaskarsinoissa on paljon tyhjää tilaa.

7.2.3 Lisätoimenpiteiden käyttökelpoisuus

Kaikkien nautatilojen mielestä nautatiloille suunnatut lisätoimenpiteet ovat käyttökelpoisia. Kahden sikatilan mielestä sikatiloille suunnatut lisätoimenpiteet ovat hy-

viä ja käyttökelpoisia. Yhden sikatilan mielestä lisätoimenpiteiden vaatimuksia olisi mietittävä tarkemmin ja harkita vaadittavia yksityiskohtia enemmän.

7.2.4 Eläinten hyvinvointiin panostaminen ilman tukea

Kaikki naudatilat olivat valmiita panostamaan eläinten hyvinvointiin ja olosuhteisiin ilman tukeakin. Hyvinvointiin panostamista pidettiin itsestäänselvyytenä etenkin naudatiloilla. Yhdellä naudatilalla on toteutettu suuria investointeja aikaisemmin. Tuen rahallinen määrä toimii kannustimena. Kahdella sikatilalla huomioidaan hyvinvointiasioita joka tapauksessa. Yhdellä sikatilalla ei olisi panostettu eläinten hyvinvointiin ilman tuen kannustavuutta.

7.2.5 Tuen vastaavuus odotuksiin ja tuen hakeminen jatkossa

7 tilalla tuki on vastannut odotuksia. Tuen kustannuskorvaavuus on ollut hyvä eli tuki on korvannut investoinneista aiheutuneita kustannuksia. Yhdelle tilalle on tullut yllätyksenä tukikatto.

Viisi tilaa aikoo hakea tukea myös jatkossa riippumatta tukiehdosta ja niiden muutoksista. Kolme tilaa aikoo hakea tukea jatkossakin, mikäli tuen ehdot pysyvät samanlaisina.

7.2.6 Työn määrä ja henkinen kuormitus

Kolmella tilalla työn määrä ei ole lisääntynyt tuen haun myötä. Kuudella tilalla on henkinen kuormitus lisääntynyt. Tukivalvonnat ja tarkastukset sekä niiden pelko aiheuttavat stressiä tiloilla, vaikka tiloilla olisi kaikki tukivalvonnassa tarkastettavat asiat kunnossa. Paperityöt ovat lisääntyneet ja ne koetaan myös stressiä aiheuttavaksi tekijäksi. Esimerkiksi nautojen poistoilmoituksista aiheutuu turhaa paperityötä, koska samat asiat täytyy ilmoittaa monelle eri taholle erikseen. Myös erilaisten

asiakirjojen ja muiden paperien säilyttämiset monen vuoden ajalla koetaan turhauttavana. Se vie aikaa ja tilaa. Yhdellä tilalla koetaan stressaavaksi eläintiheyden tarkka seuranta.

7.2.7 Hyvinvointituen parannusehdotuksia

Suuret tilat toivoivat tukikaton poistoa. Tukivalvontaan toivottiin yhdenmukaisuutta. Tarkastajien omat asenteet eivät saa vaikuttaa tarkastukseen, vaan tarkastajien tulisi olla tasapuolisia kaikille tiloille ja tarkastaa tilan toiminta samoilla kriteereillä kaikilla tiloilla.

Eräs tila ehdotti hyvinvointitukea piilotukena jonkin muun tuen sisällä sellaisille tiloille, joilla kaikki asiat eivät ole kohdallaan. Tilat, joilla ei ole eläinten hyvinvointiasiat kunnossa, eivät hae hyvinvointitukea. Tukea voitaisiin myöntää tällaisille tiloille jollain toisella tavalla. Tiloilla olisi mahdollisuus parantaa eläinten hyvinvointia tuen avulla.

Tuen kannustavuutta voisi lisätä ilman vaatimusten koventamista. Toivottiin enemmän neuvontakäyntejä ja vähemmän tarkastuksia. Eläinten terveydenhuoltoon erikoistuneet neuvojat, eläinlääkärit sekä tarkastajat voisivat tehdä tukea hakeneille tiloille neuvontakäyntejä eläinten hyvinvointiin liittyen. Tukeen ehdotettiin sisällytettäväksi parsimattoja/ -petejä, valvontalaitteita ja savunpaljastimia. Maisemalaidunnus voitaisiin ottaa tuen piiriin, vaikka se kuuluukin perinnebiotooppeihin.

7.2.8 Kotieläintuotannon imagon parantaminen

Kuuden tilan mielestä tuki onnistuu parantamaan imagoa. Tuki lisää avoimuutta ja yhden tilan mielestä tuen nimen kuuleminen kohottaa kotieläintuotannon imagoa sellaisilla ihmisillä, joille maatalous on vieraampi. Kolmen tilan mielestä tuki ei onnistu parantamaan imagoa, koska tuella ei ole mitään tekemistä kotieläintuotannon imagon kanssa. Tuki ei onnistu parantamaan imagoa, koska kukaan ei näe olosuhteita. Kuluttajia täytyisi informoida tuesta ja sen tarkoituksesta. Yhden tilan

mielestä myönteistä imagoa onnistuttaisiin luomaan maisemalaidunnuksen avulla, joka voitaisiin sisällyttää hyvinvointitukeen.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Eläinten hyvinvoinnin tuen tarkoitus on parantaa eläinten hyvinvointia tiloilla. Lisäehdot kannustavat investoimaan ja parantamaan eläinten olosuhteita. Lisäehtoihin on koottu eläinten hyvinvointia parantavia asioita, joiden noudattamisesta maksetaan tietty tukimäärä riippuen valituista lisäehdoista.

Nautatilojen lisäehdot pyrkivät parantamaan eläinten hyvinvointia. Vasikoiden hyvinvointia parannetaan lisätilalla tai muulla tavoin. Lisätilavaatimuksella parannetaan vasikoiden pito-olosuhteita, koska vasikat saavat enemmän tilaa liikkua ja saavat toteuttaa lajinmukaista käyttäytymistä. Vasikat saattavat vahingoittaa toisiaan ahtaissa tiloissa, joten suuremmissa karsinoissa vasikat voivat paremmin ja erilaiset tapaturmat vähenevät. Lisäehdon pinta-alavaatimus on suurempi kuin lainsäädännössä määritelty ryhmäkarsinan vähimmäisala, joten lisäehdon avulla pyritään lisäämään vasikoiden tilaa ryhmäkarsinassa mikä on hyvä asia. Suuremman pinta-alan ansiosta vasikoilla on paremmat mahdollisuudet lajinmukaiseen käyttäytymiseen.

Kytkeytyvien nautojen liikkumismahdollisuuksien lisäämisellä mahdollistetaan nautojen luontainen käyttäytyminen. Nautojen laidunnus kesällä on pakollinen parsinavetoissa eläville naudoille, mutta talvikauden jaloittelua ei suositeta. Lisäehdon avulla kannustetaan nautatiloja lisäämään jaloittelua. Uusiin navettainvestointeihin sisällytetään poikima-/sairaskarsinan teko navettaan. Vanhoissa navetoissa ei ole poikima-/sairaskarsinaa, mutta se olisi tarpeellinen. Nautojen poikimisia olisi helpompi avustaa ja sairasta nautaa helpompi hoitaa omassa paikassa.

Sikojen lisäehdot kannustavat tiloja luopumaan porsimishäkeistä ja suosimaan emakoiden vapaata porsimista. Emakoiden ja ensikoiden laidunnuksella ja jaloittelulla lisätään luontaista käyttäytymistä, jota ei sikaloissa välttämättä pääse toteuttamaan. Jos siat eivät pääse toteuttamaan luontaista käyttäytymistä, seuraa häiriökäyttäytymistä kuten hännänpurentaa. Porsilla pitäisi olla virikemateriaalia, jota pyritään lisäämään lisäehdon avulla. Tiineytetyille emakoille ja ensikoille vaaditaan lisäehdossa lisää tilaa. Etenkin ensikoille on lisäehdossa määritelty suuremmat

pinta-alat kuin maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa on määritelty. Ema-koiden lisätilavaatimus on sama sekä ministeriön asetuksessa että lisäehdossa.

Kunnan maaseutusihteeri oli lähettänyt tukea hakeneille tiloille kyselyn, ennen haastattelua. Kyselyssä selvitettiin tilojen halukuutta osallistua haastatteluun. Kaikki tilat olivat halukkaita osallistumaan, joten haastattelut oli helppo toteuttaa. Kyselylomakkeita käytettäessä vastausprosentti olisi ollut alhaisempi, koska kaikki tilat eivät olisi palauttaneet lomakkeita. Tilakäynnit olivat kestoltaan pitempiä kuin puhelinhaastattelut. Kysymyksiä olisi voinut olla enemmän, mutta haastattelun ai- kana oli mahdollisuus tarkentaa ja tehdä lisäkysymyksiä aiheesta. Tilojen esittä- mät parannusehdotukset on tarkoitus lähettää Maaseutuvirastoon.

Hyvinvoinnin tuen hakuperusteet olivat kaikilla tiloilla samat. Tuen hakuperusteissa on määritelty, että tukea voi saada noudattamalla pelkkiä perusehtoja. Tila voi saada lisärahaa valitsemalla lisäehtoja, mutta kaikki tilat eivät valinneet niitä. Tilo- jen täytyisi rakentaa lisää tilaa, että lisäehdot täytyisivät. Kaikki tilat aikovat hakea tukea tulevaisuudessakin, jos tuen sitoumusehdot pysyvät samanlaisina kuin nyt. Yksi tila ei hae tukea, jos tukiehtoja tiukennetaan.

Haastatelluista tiloista 5 koki henkisen kuormituksen ja työn määrän lisääntyneen tuen hakemisen jälkeen. Tilat kokivat henkisen kuormituksen ja stressin lisäänty- neen, vaikka tiloilla olisi kaikki asiat kunnossa tukivalvonnassa. Tarkastukset aihe- uttavat aina ylimääräistä stressiä, koska tarkastajien pelätään kiinnittävän huomio- ta sellaisiin asioihin joita tilalla ei ole otettu huomioon.

Neljä tilaa oli valinnut lisäehtoja. 3 nautakarjatilaa valitsi vasikoiden olosuhteiden parantamisen ja yksi sikatila valitsi sairaskarsinoiden lisäämisen. 4 tilaa oli valinnut pelkät perusehdot. Kaikki nautatilat olivat investoineet ennen tuen hakemista, joten vaadittavat toimenpiteet oli tehty valmiiksi. Suurilla tiloilla täytyi 5000 € tukikatto perusehdoilla, joten tilat eivät valinneet lisäehtoja ollenkaan.

Tiloilla oli paljon parannusehdotuksia hyvinvointitukeen liittyen. Kaksi tilaa toivoi tukimäärien korottamista. Yksi tila toivoi, että tuki korvaisi valvontalaitteiden ja par- simattojen laittamisen. Hyvinvoinnin tukea voisi myöntää piilotukena toiseen tu-

keen sisällytettynä sellaisille tiloille, joilla olisi parantamisen varaa eläinten olosuhteissa. Tilat, joilla on parantamisen varaa eläinten olosuhteissa, eivät hae hyvinvoinnin tukea vaikka tarvitsisivat sitä. Olisi tärkeää saada kannustettua kaikki tilat parantamaan eläinten tuotanto-olosuhteita.

Eläinten hyvinvointi on kunnossa isokyröläisillä haastatelluilla tiloilla. Etenkin nautatiloilla korostui eläinten, etenkin pikkuvasikoiden hyvinvointi. Suurin osa tiloista piti eläinten hyvinvointia itsestäänselvyytenä. Tuki ei varsinaisesti lisännyt hyvinvointia, koska tiloilla panostettiin muutenkin hyvinvointiin. Mielenkiintoinen asia on se, että yksi tila ei olisi ilman tukea parantanut eläinten hyvinvointia. Kaikki nautatilat parantavat eläinten olosuhteita ja hyvinvointia tuesta huolimatta. Miten nautojen ja sikojen kohtelu eroaa toisistaan vai onko eläinten kohteluissa eroa?

Lisäehdoissa on useita eläinten hyvinvointia parantavia asioita, joita tekemällä eläinten hyvinvointi oikeasti paranisi. Pienet tilat, jotka eivät ole investoimassa lähiaikoina, eivät ole halukkaita rakentamaan lisäehtoihin vaadittavia tiloja. Myös tuen haun myötä lisääntyvä valvonta ei innosta kotieläintiloja tuen hakemisessa.

Hyvinvoinnin tuki myös mielletään elintarvikkeiden markkinointikeinoksi. Tilojen mielestä tuki parantaa tuotannon imagoa ainakin osittain. Hyvinvointitukea ei tuoda esiin julkisuudessa. Kuluttajat tulisivat tietoisemmiksi eläinten tuotanto-olosuhteista ja hyvinvoinnista, jos hyvinvoinnin tuki olisi enemmän esillä julkisuudessa. Kuluttajat osaisivat myös suhtautua kriittisemmin aktivistien videomateriaaleihin. Tiloja täytyisi saada enemmän tuen piiriin, jotta kotieläintuotannon imago olisi houkuttelevampi.

Kotieläintiloja olisi innostettava hakemaan hyvinvoinnin tukea. Vaikeinta on saada sellaiset tilat tuen piiriin, joilla on jotain parannettavaa eläinten olosuhteissa. Tuen haku tulisi tehdä mahdollisimman yksinkertaiseksi ja selkeäksi. Liiallista byrokrati-aa tulisi välttää, koska tilat vierastavat sitä.

LÄHTEET

A 130/2008. Valtioneuvoston asetus eläinten hyvinvoinnin tuesta vuosina 2008-2013. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 7.8.2011]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080130>

Castren, H. 1997. Kotieläinten käyttäytyminen ja hyvinvointi. Mikkeli: Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Julkaisuja 52.

Eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumusehdot 2011. Helsinki: Maaseutuvirasto.

Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 17.2.2012]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960396>

Ennen sitoutumista eläinten hyvinvoinnin tukeen. 17.04.2008. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Maaseutuvirasto. [Viitattu 7.8.2011]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuuet/elaintenhyvinvoinnintuki/ennensitoutumista.html>

EU:n maaseutupolitiikka Suomessa. 17.6.2010. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/maaseutupolitiikka/eunmaaseutupolitiikka.html

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka.[Ei päiväystä]. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maatalouspolitiikka/eunyhteinenmaatalouspolitiikka/eu_yhteinen_maatalouspolitiikka.html

Hakuopas 2011. Seinäjoki: Maaseutuvirasto.

Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti 2011. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Eläinten hyvinvointikeskus. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: <http://elaintenhyvinvointikeskus.edublogs.org/files/2011/06/Kansallinen-elainten-hyvinvointiraportti-sukv8i.pdf>

L 29.12.2006/1440. Laki luonnohaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 8.8.2011]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061440>

Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläinten hyvinvoinnin tuesta vuosina 2008-2013. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 8.8.2011]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080133>

Maa- ja metsätalousministeriön asetus A 14/EEO/2002. Sikojen pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 7.8.2011]. Saatavana: <http://wwwb.mmm.fi/el/laki/f/f19.pdf>

Maatalous ja kalastus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Eurooppatiedotus. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: <http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?nodeid=37810&contentlan=1&culture=fi-FI>

Maatalouspolitiikan päätöksenteko. 25.3.2011. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maatalouspolitiikka/beslutsfattande_i_nom_EU_jordbrukspolitikken/luelisaa.html

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Maaseutuverkosto. [Viitattu 7.8.2011]. Saatavana: http://www.maaseutu.fi/attachments/63DSRcWHR/Manner-Suomen_maaseudun_kehittamisohjelma_041111.pdf

Opas valvonnasta. Peltö- ja eläintukien valvonta. 2011. Helsinki: Maaseutuvirasto.

Partanen, K. & Siljander-Rasi, H. 2006. Sikojen syöntikäyttäytyminen. Teoksessa: H. Siljander-Rasi, A. Nopanen & J. Helin (toim.) Sian ruokinta ja hoito. Helsinki: ProAgria Maaseutukeskusten liitto. Tieto tuottamaan 114.

Reku, J. 2008. Hyvinvointituen aikatauluja muutettiin. Maaseudun Tulevaisuus. 21.11.2008, 9.

Reku, J. 2011. Hyvinvointitukea uudistettiin aiempaa joukuttelevammaksi. Maaseudun Tulevaisuus. 23.12.2011, 11.

Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika. 2009. Helsinki: Elintarviketurvallisuusvirasto. Esite.

Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta 2011. Helsinki: Elintarviketurvallisuusvirasto. Esite.

Tilatukijärjestelmä. 29.11.2010. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maatalouspolitiikka/eunyhmainenmaatalouspolitiikka/eunmaatalouspolitiikanuudistus/luelisaa.html>

Toimenpide 215: Eläinten hyvinvointia edistävät tuet. 4.1.2010. [WWW-dokumentti]. Seinäjoki: Maaseutuverkosto. [Viitattu 7.8.2011]. Saatavana: http://www.maaseutu.fi/attachments/maaseutufi/tietosivut/5rY7zXYXn/215_uudistettu_tietosivu_10_2011.pdf

Tuovinen, V. 2008. Terve Eläin. Eläinten hyvinvointiin sata miljoonaa euroa. Maatilan Pellervo 2/2008, 1-11.

Täsmennyksiä ja tulkintoja. 21.06.2011. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Maaseutuvirasto. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuuet/elaintenhyvinvoinnintuki/tasmennyksia.html>

Valros, A., Holma, U., Saloniemi, H. & Korhonen, T. 2005. Mitä eläinten hyvinvoinnilla tarkoitetaan? Teoksessa: A.Valros, H. Teräväinen & J. Helin (toim.) Hyvinvoiva tuotantoeläin. Helsinki: ProAgria Maaseutukeskusten liitto, 4-17. Tieto tuotamaan 109.

Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta 10.6.2010/592. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 17.2.2012]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100592>

Vasikoiden pitopaikan suositukset 2011. Ei julkaisuaikaa. Esite.

Yhteisen maatalouspolitiikan tukimuotoja täydennetään kansallisilla tuilla. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 6.8.2011]. Saatavana: <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maatalouspolitiikka/kansallinenmaalouspolitiikka.html>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

1 (1)

1. Mitä osaa hyvinvointituesta haetaan?
2. Miksi olet hakenut hyvinvointitukea?
3. Onko tuki riittävä korvaus eläinten hyvinvoinnin eteen tehdystä työstä?
4. Ovatko tuen hakemisperusteet selkeät?
5. Onko ollut helppo toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä omalla tilalla?
6. Ovatko kaikki nautojen lisätoimenpiteet/ sikojen lisätoimenpiteet hyviä ja käyttökelpoisia?
7. Tulisiko ilman tuen hakua panostettua eläinten hyvinvointiin?
8. Onko tuen maksuperuste (ey) hyvä?
9. Aiotko hakea tukea myös jatkossa?
10. Onko tuki vastannut odotuksia?
11. Onko työn määrä ja henkinen kuormitus lisääntynyt tuen myötä?
12. Onko hyvinvointituki tyydyttävä? Pitäisikö sitä muuttaa tai parantaa jotenkin?
13. Olisiko eläinten hyvinvointia tullut parannettua ilman tukea?
14. Tuen yksi tarkoitus on parantaa kotieläintuotannon imagoa? Onnistuuko tu-ki tässä?